

Europos
Komisija

PANORAMA

Dėmesio centre – Europos regioninė ir miestų politika

2019 M. vasara / Nr. 69

Moravija-Silezija kyla iš pramoninės praeities

INTERREG
BENDRADARBIAVIMO
DVASIA

PLANAVIMAS
| PRIEKĮ
PERTVARKANT
PRAMONĘ

Regioninė ir
miestų politika

PANORAMA

Šiame numeryje...

Žurnalo *Panorama* vasaros numeryje apžvelgiame įvairias temas, o redakcijos skiltyje atsisveikinimo žodį taria Komisijoje darbą baigianti jos narė Corina Crețu.

Regiono apžvalgą šįkart skiriame Moravijai-Silezijai Čekijoje. Kalbamės su šio regiono prezidentu Ivo Vondrák, pristatome kelis projektus ir aiškinamės, kaip šiam regionui sekasi pereiti nuo anglių pramonės prie neutraleresnio poveikio klimatui ekonomikos. Taip pat išsamiau aptariame tarpvalstybinį bendradarbiavimą pagal INTERREG programą, supažindiname su geriausia patirtimi bei projektais iš viso žemyno ir su tuo, kaip ES kompetencijų sistema padeda veiksmingiau valdyti ES lėšas.

Skiltyje „Savais žodžiais“ pateikiame dviejų Regionų komitete dirbančių Europos Parlamento narių – Constanze Krehl ir Jan Olbrycht – atsiliepimus ir suteikiame galimybę pasidalyti patirtimi žiniasklaidos programoje „Youth4Regions“ dalyvaujančiam jaunimui.

Aiškinamės, kaip Plačiajuosčio ryšio kompetencijos biurų tinklas padeda mažinti skaitmeninę regionų atskirtį ir kaip tarpregio-ninis bendradarbiavimas didina kibernetinį saugumą. Skiltyje „Projektai“ lankomės Kipre, Prancūzijoje, Kanaruose ir Italijos bei Austrijos pasienio regione.

Įdomaus skaitymo!

AGNĖS MONFRET

Komunikacijų skyriaus vadovė, Regioninės ir miestų politikos generalinis direktoratas, Europos Komisija

4

10

26

44

REDAKCIJOS SKILTIS.....	3
PRAMONĖS PERTVARKOS BANDYMAI.....	4
KOMPETENCIJŲ SISTEMA DIDINA EFEKTYVUMĄ.....	8
AKTYVI „INTERREG“ VEIKLA.....	10
ŽALIA ŠVIESA ELEKTRONINEI STEBĖSENAI.....	18
SANGLAUDOS POLITIKOS ŽVILGSNIS Į ATEITĮ.....	20
SUARTINTI EUROPA.....	22
JAUNATVIŠKAS POŽIŪRIS Į ES SANGLAUDĄ.....	24

MORAVIJA-SILEZIJA – DINAMIŠKAS KRAŠTAS.....	26
DUOMENŲ CENTRAS. RIZIKOS PREVENCIJA.....	36
VIETOS SINERGIJA KIBERNETINIAM SAUGUMUI.....	38
DAUGIAKRYPTĖ POLITIKA.....	40
NAUJIENOS GLAUSTAI.....	42
SPARČIAU DIEGIAMAS PLAČIAJUOSTIS RYŠYS.....	44
PROJEKTAI IŠ KANARŲ, KIPRO, PRANCŪZIJOS, AUSTRIJOS IR ITALIJOS.....	47

REDAKCIJOS SKILTIS

Mieli skaitytojai,

kai skaitysite šiuos žodžius, jau nebedirbsiu Komisijoje kaip už regioninę politiką atsakinga jos narė. Vis dėlto per šį ketvirtinį mūsų susitikimą norėjau pasinaudoti proga Jums pasakyti, kad tarnauti sanglaudos politikai man buvo didelė garbė.

2014 m. lapkričio mėn. pradėjus dirbti J.-C. Juncker Komisijai, Europos piliečiai aiškiai tikėjosi, kad Sąjunga sugebės įveikti kelis nelengvus sunkumus: atsigauti nuo ekonomikos krizės, stabilizuoti eurą ir parengti Europos Sąjungą Paryžiaus susitarimui dėl klimato kaitos – tai tik keli pavyzdžiai. Būtent to ir siekėme rengdami Investicijų planą Europai, kurdami energetikos sąjungą, bendrąją skaitmeninę rinką ir, žinoma, užtikrindami sanglaudos politikos investicijas.

Naujausi duomenys rodo, kad prieš penkerius metus investuotas vienas sanglaudos politikos euras po penkerių metų papildomai sukurs beveik tris bendrojo vidaus produkto eurus. Šis puikus pavyzdys kalba pats už save, bet sanglaudos politikos poveikį rodo ne vien skaičiai.

Per beveik penkerius metus turėjau galimybę apsilankyti šimtuose Sąjungos regionų ir susitikti su visais tais aktyviais žmonėmis, kurie vadovauja tūkstančiams ES projektų vietoje ir juos įgyvendina. Ši išskirtinė patirtis dar labiau įtikino mane tuo, kad sanglaudos politika yra ir toliau bus svarbi kasdienio Europos piliečių gyvenimo gerinimo priemonė. Pagal ją skirta lėšų ligoninėms, mokykloms, transportui, kaimo vietovėms, miestams, pasienio regionams ir atokioms saloms. Ji, kaip pagrindinė ES investavimo politika, padėjo austi visus mus siejančius socialinius, ekonominius ir kultūrinius saitus.

Tam, kad sanglaudos politikos poveikis toliau didėtų, mano kadencijos metu buvo pradėtos kelios svarbios iniciatyvos. Kalbu apie Geresnio įgyvendinimo darbo grupę, kuri daugeliui valstybių narių padėjo efektyviau panaudoti likusias 2007–2013 m. lai-

kotarpio lėšas; Supaprastinimo aukšto lygio grupę, kuriai buvo pavesta parengti tokias Europos struktūrinių ir investicijų fondų taisykles, kurias galėtų lengviau taikyti naudos gavėjams; 2015 m. raginimą, kad dalį savo sanglaudos politikos asignavimų valstybės narės skirtų migracijos ir pabėgėlių krizės klausimams spręsti, ir dvi bandomąsias iniciatyvas dėl regionų atsilikimo mažinimo ir persitvarkančių anglių pramonės regionų, kad jiems būtų lengviau vykdyti ekonomikos pertvarką ir pasinaudoti globalizacijos bei technologijų pokyčių galimybėmis.

Visiškai aišku, kad sanglaudos politika yra gyvybingiausia Europos solidarumo išraiška. Todėl, kai buvo rengiami Komisijos pasiūlymai 2021–2027 m. programavimo laikotarpiui, kartu su visais sanglaudos politikos šalininkais ryžtingai pasisakiau už tokią politiką, kuri išliktų visuose regionuose. Ir buvome išgirsti: nė vienas regionas ir nė vienas pilietis nebus palikti užnugaryje.

Žinoma, sanglaudos politika negalėtų atnešti apčiuopiamų rezultatų vietoje be paramos, kurią teikia visos vietos ir regioninės institucijos, valstybės narės, pilietinė visuomenė, bendruomenės, projektų vadovai ir naudos gavėjai. Jų dalyvavimas atspindi šios politikos esmę: partnerystę ir tarpusavio pasitikėjimą. Ateinantis dešimtmetis atneš daug naujų iššūkių, todėl, norėdami juos priimti, turėsime išlikti drauge. O aš savo darbe toliau puoselėsiu sanglaudos ir solidarumo vertybes, todėl galite būti tikri, kad mūsų keliai įgyvendinant mūsų Europos projektą dar susikirs. ■

Crețu

Corina Crețu

Už regioninę politiką atsakinga Europos Komisijos narė

Įkvepiama pramonės pertvarka visuose regionuose

Susidūrusi su globalizacija, sparčiais technologijų pokyčiais ir būtinybe pereiti prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos, ES rengia kelias bandomąsias regionines programas ir taip stengiasi surasti naujų būdų sąžiningai paskirstyti naudą bei užtikrinti, kad pramonės pertvarka būtų naudinga kiekvienam piliečiui, kad ir kur jis begyventų.

Globalizacija, naujosios technologijos ir kovos su klimato kaita pastangos radikaliai ir sparčiai keičia tai, kaip gyvename ir dirbame. Šie pokyčiai kartu su savimi atsineša daug galimybių. Todėl Europos Sąjunga turi užtikrinti, kad visi piliečiai ir visi regionai galėtų pasinaudoti šiomis galimybėmis ir geriau pasirengti būsimoms bendruomenėms bei darbo vietoms.

Kai kurie regionai sunkiai tvarkosi su ekonomika, kiti džiaugiasi sėkme, o dar kiti sustojo ties viduriu ir nejuda nei pirmyn, nei atgal. Galbūt juose yra aukšto lygio įmonių, stiprių universitetų ir pasididžiavimo verto pramonės paveldo, bet daugeliui juose veikiančių tradicinių įmonių ir darbuotojų sunku žengti koją kojon su technologijų pokyčiais ir besikeičiančiais gamybos modeliais.

Kad pramonė visoje ES būtų pertvarkyta sėkmingai, nepaliekant nė vieno iš šių žmonių ir įmonių užnugaryje, reikia labai daug investuoti į gamybą, mokymą, mokslinius tyrimus ir inovacijas, ir kartu atlikti išsamius sisteminius pokyčius. Todėl Europos Komisija ėmė taikyti kelias bandomąsias programas, kurias įgyvendindama tikisi įgyti vertingos patirties, kaip užtikrinti, kad pramonės pertvarka būtų naudinga visiems.

„Šios ekonominės pertvarkos strategijos turi užtikrinti, kad būsima inovacijomis grindžiama ekonomine sėkme galėtų džiaugtis ne tik nedaugelis“, – sako Regioninės ir miestų politikos generalinio direktorato Pažangaus ir tvaraus augimo skyriaus vadovas Peter Berkowitz. – Tiesiog nepakanka to, kad pagrindiniai miestų centrai visu pajėgumu veržtųsi pirmyn, palikdami aplinkinius miestelius ir kaimus užnugaryje.“

Potencialo suaktyvinimas

Sprendžiant pramonės pertvarkos klausimą Europai tenka priimti penkis tarpusavyje susijusius iššūkius: parengti darbuotojus ir įmones ateities darbo vietoms; padėti visos ekonomikos įmonėms pasinaudoti naujomis idėjomis ir naujausiomis technologijomis; užtikrinti regionų perėjimą prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos; skatinti verslumą ir naujus įmonių tipus; skatinti drąsiau taikyti socialinę įtrauktį didinančias naujas technologijas bei darbo modelius.

Daugelis istorinių intensyvios anglių pramonės regionų tebetvarko nykstančių tradicinių pramonės sektorių palikimą. Kartu jiems tenka prisitaikyti prie iššūkių, kuriuos kelia ketvirtoji pramonės revoliucija, pasižyminti sudėtingomis, skaitmeninėmis ir prie konkrečių poreikių pritaikytomis sistemomis.

Europa turi stiprinti šių regionų gebėjimą modernizuoti ir diegti inovacijas, lengvindama investicijas į naujas technologijas ir prisitaikydama prie pokyčių, vykstančių įgyvendinant skaitmeninę transformaciją ir pereinant prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos.

Sanglaudos politika yra pagrindinė ES politikos priemonė, kuria galima atsižvelgti į struktūrinius energetikos ir pramonės pertvarkos pokyčius. 30 % 2014–2020 m. programavimo laikotarpio finansavimo, arba 120 mlrd. EUR, buvo skirta siekiant padėti regionams tapti konkurencingesniems ir suaktyvinti savo inovacijų potencialą, įgyvendinant prie konkrečių poreikių pritaikytas pažangiosios specializacijos strategijas, pagal kurias regionai gali įvairinti savo ekonomiką ir kurti darbo vietas, atsižvelgdami į atitinkamus savo pranašumus.

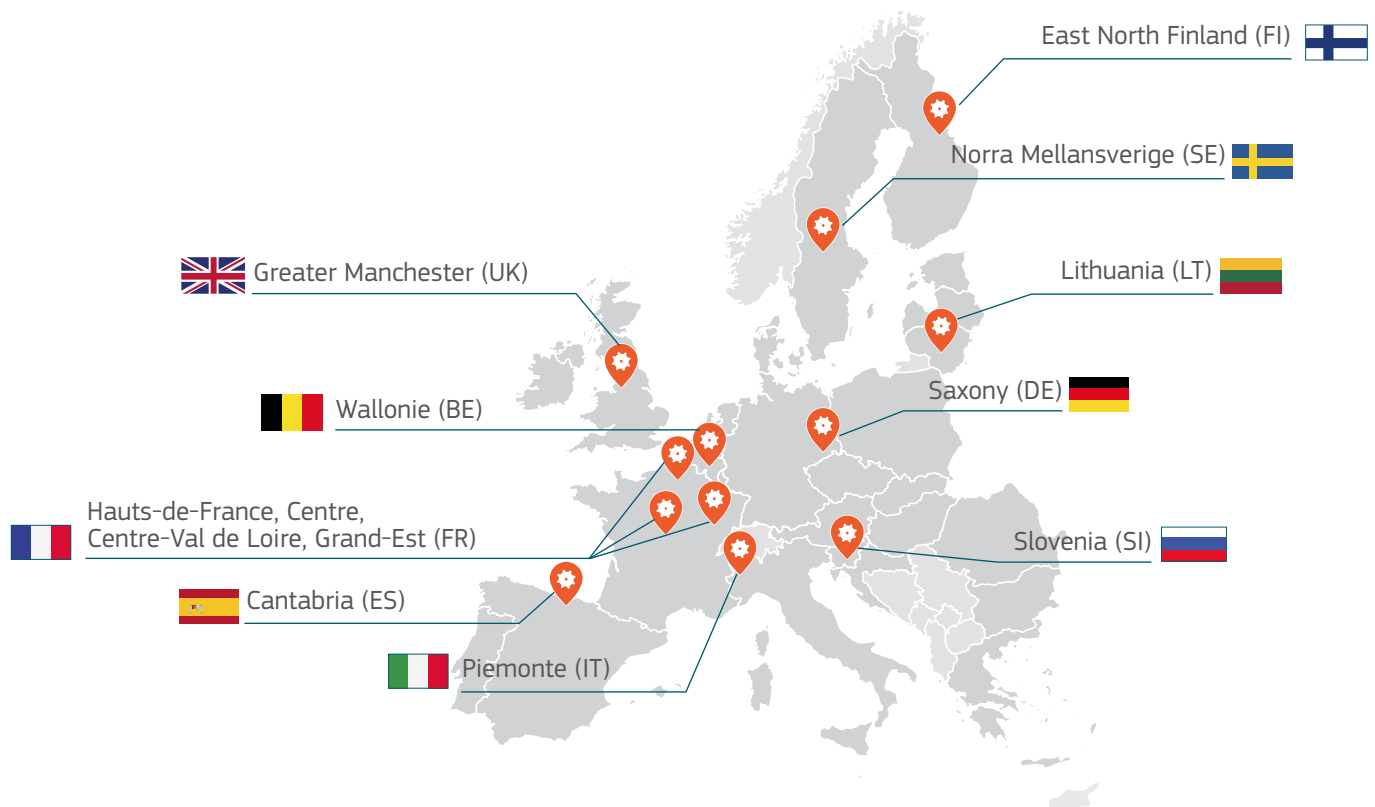
Vis dėlto, kadangi vien finansavimo nepakanka, trimis bandomaisiais Europos Komisijos veiksmais siekiama išnaudoti Europos pranašumus: jos įvairovę, dinamiškumą ir norą išbandyti naujus metodus vietos, regionų ir nacionaliniu lygmenimis.

Gyvosios laboratorijos

Bandomieji **Pramonės pereinamojo laikotarpio regionų** veiksmai pradėti 2018 m., kad regionams būtų lengviau kurti naujus metodus, kuriais būtų galima didinti augimą ir našumą vykstant pramonės pertvarkai. Dirbdami su Komisijos specialistais, dešimt regionų ir dvi valstybės narės stengiasi padidinti savo inovacinį pajėgumą, panaikinti investicijų kliūtis, išugdyti reikiamus darbuotojų gebėjimus ir pasirengti pramonės bei visuomenės permainoms. Šio bandomojo projekto tikslas – sukurti tikslingas politikos priemones, kuriomis būtų galima atsižvelgti į šiuos sunkumus.

Pramonės pereinamojo laikotarpio regionai

Per pirmąjį etapą komandos su Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos bei Komisijos pagalba analizavo esamas politikos priemones ir nustatė konkrečius kiekvieno regiono sunkumus. Atsižvelgiant į rezultatus, kiekvienam iš dešimties regionų ir dviem valstybėms narėms buvo skirta po 300 000 EUR, kad būtų galima išbandyti naująjį pramonės pertvarkos metodą ir politinį atsaką į vieną arba kelis sunkumus, kurie buvo nustatyti per praktinius seminarus.

„Tai bus tarsi gyvoji laboratorija, kurioje kiekvienas regionas stengsis ieškoti naujų būdų spręsti sudėtingas problemas“, – sako P. Berkowitz. – Jie gaus dotacijas šiam bandomajam projektui vykdyti, o mes tvirtai su jais bendradarbiausime siekdami kaupti patirtį, kuria galės pasinaudoti kiti regionai ir miestai. Mes, Regioninės ir miestų politikos generalinio direktorato darbuotojai, esame įsitikinę tuo, kad Europos įvairovė yra didelis jos pranašumas ir kad turime skatinti daugiau eksperimentuoti.“

Jis atkreipia dėmesį į akivaizdžią būtinybę remti tradicines ir pradedančiąsias įmones. Mažesnių ir senesnių įmonių galimybės prisitaikyti prie naujų technologijų ir jomis pasinaudoti dažnai yra ribotos, ypač jei vietos darbuotojai neturi reikiamų gebėjimų, mokymo ir išsilavinimo. Norint išspręsti šią problemą, reikia stipresnių verslumo, aukštojo mokslo ir profesinio mokymo politikos sąsajų.

Pavyzdžiui, daugeliui Prancūzijos Centro-Luaros Slėnio regiono mažųjų ir vidutinių įmonių (MVĮ) nuolat tenka susidurti su įgūdžių ir poreikių neatitikimu, taip pat sunku įdarbinti ir išlaikyti kvalifikuotus darbuotojus. Per specialų pagal šią bandomąją

programą sukurtą įdarbinimo tinklą regionas sieks tiesiogiai bendradarbiauti su MVĮ, kad galėtų nustatyti jų įdarbinimo poreikius, teikti konsultuojamojo ugdymo paslaugas ir remti žmogiškųjų išteklių strategijas. Taip siekiama pagerinti personalo valdymą, geriau numatyti su pramonės pertvarka susijusius iššūkius ir pasinaudoti technologijomis, keičiančiomis pramonės darbo vietų pobūdį.

Regionai turi kurti ir skatinti taikyti atvirųjų inovacijų sistemas, plėtoti mažesniems įmonėms skirtus finansinius mechanizmus, teikdami paskatas imtis novatoriškos į produktus orientuotos veiklos. Šiaurės Rytų Suomijoje vietos MVĮ išbandys tarpregioninę kuponų sistemą, pagal kurią galės pirkti paslaugas, stiprinti savo inovacijų gebėjimus ir aktyviau dalyvauti žemės ūkio bei miškininkystės sektoriaus veikloje. Ši programa bus skirta projektams, pagal kuriuos įmonės kartu su mokslinių tyrimų ir technologijų organizacijomis rengia bendrų investicijų projektus ir diegia inovacijas sektoriuje, spręsdamos žiedinės ekonomikos klausimus.

Bendruomenių apsauga

Antrasis bandomasis projektas **Persitvarkantys anglių pramonės regionai** pirmiausia skirtas buvusiems kasybos regionams. Europos Sąjungoje pereinant prie neutralaus anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos, mažiau gaminama ir naudojama anglių, o dėl šių permainų kyla visuomeninių ir ekonominių sunkumų. Aktyviose anglių kasybos įmonėse 41 regione dvylikoje ES šalių tiesiogiai tebedirba apie 185 000 europiečių. Dar apytiksliai 53 000 darbuotojų dirba

anglimis kūrenamose jėgainėse. Neparengus ilgalaikio jų ateities plano, pereinamasis laikotarpis šiems žmonėms tikriausiai bus sunkus. Žlungant pramonei, anksčiau nuo anglių priklausę regionai gali dešimtmečius patirti struktūrinį nedarbą, o tai labai veikia bendruomenes ir viešuosius finansus.

Nors perėjimas prie neutralaus anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos Europos Sąjungai apskritai turėtų būti palankus, politikos formuotojai pripažįsta, kad gali padidėti socialiniai ir regionų skirtumai. Norėdama to išvengti, Komisija šia bandomąja programa siekia padėti daug anglių naudojančioms ir daug anglies dioksido išmetančioms regionams planuoti struktūrinius su energetikos pertvarka susijusius pokyčius ir užbėgti už akių neigiamam socialiniam bei ekonominiam poveikiui.

Komisijos ekspertų grupės teikia pagalbą 18 bandomųjų regionų iš aštuonių valstybių narių. Europos lygmens platformoje buriasi suinteresuotieji subjektai, galima naudotis technine parama ir stiprinti gebėjimus, o anglių pramonės regionai gali dalytis patirtimi su vietos ir nacionaliniais atstovais, socialiniais partneriais, pramonės subjektais ir pilietine visuomene.

Šios grupės bendradarbiauja su regioninėmis ir nacionalinėmis institucijomis, siekdamas parengti įvairinimo procesą ir technologijų pertvarką paspartinsiančius sprendimus. Jos taip pat konsultuoja regionines institucijas tokiais klausimais kaip galimybė gauti finansavimą, pažangiosios specializacijos strategijų įgyvendinimas, novatoriškų įmonių skatinimas ir priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo strategijų taikymas. Finansinę paramą galima gauti tokioms investicijoms, kuriomis didinamas augimas ir padedama kurti darbo vietas, pavyzdžiui, skatinamos inovacijos, perėjimas prie švarios energijos ir socialinė įtrauktis.

Investicijos į inovacijas

Trečia paskutinė bandomoji programa yra **Naujų vertės grandinių kūrimas per tarpregionines investicijas į inovacijas**. Kad galėtų pasinaudoti globalizuotos ekonomikos pranašumais, Europos regionai ir miestai turi visapusiškai išnaudoti galimybę plėtoti novatoriškas technologijas ir naujas įmones bendrojoje rinkoje. Todėl reikia suburti visos ES įmones, mokslininkus ir viešąsias institucijas, kad jie galėtų plėtoti pažangiosios specializacijos prioritetinis sritis, pritaikyti savo konkurencinius pranašumus ir kurti novatoriškas programas.

2017 m. Komisija paskelbė kvietimą ir pagal jį atrinko devynias tarpregionines partnerystes. Dabar pagal jas bandomi nauji

šių vertės grandinių kūrimo metodai. Partnerystės remia iš įvairių sričių ekspertų sudarytos Komisijos grupės. Kiekvienai partnerystei iš Europos regioninės plėtros fondo taip pat skiriamos iki 200 000 EUR vertės išorės konsultavimo paslaugos plėtros ir komercinimo veiklai. Kelios dešimtys regionų pasiūlė idėjų, kurios bus įtrauktos į investavimo projektus tokiose srityse kaip bioekonomika, kibernetinis saugumas, trimatis spausdinimas ir atsinaujinančioji jūrų energija.

Sėjos metas

Pagal 2021–2027 m. sanglaudos politiką valstybės narės ir regionai galės visapusiškai ir lanksčiai remti pramonės pertvarką, įgyvendindami kitos kartos pažangiosios specializacijos strategijas. Regionams ir miestams reikės naujų darbo būdų, mąstymo pokyčių ir didesnių gebėjimų kurti bei įgyvendinti sprendimus, kad nė vienas regionas neliktų užnugaryje. Todėl būtina skubiai suburti visus suinteresuotuosius subjektus, sutelkti jų žinias, remtis bandomųjų veiksmų patirtimi ir užtikrinti, kad geroji patirtis plačiai išplistų visoje ES.

„Vietos lygmeniu sėjame sėklą, iš kurios turėtų išaugti tvari ir įtrauki Europa“, – sako P. Berkowitz. – Nuo regionų, miestų ir MVĮ prasideda viskas: žinoma, ekonomika, bet taip pat visuomenė ir, aišku, politika. Visos šios sritys tarpusavyje persipynusios, o mūsų veiksmai turi paliesti tuos dalykus, kurie yra svarbūs kasdieniam žmonių gyvenimui, kad ir kur jie begyventų.“ ■

DAUGIAU INFORMACIJOS

<https://europa.eu/!pG78Wk>

Geresni gebėjimai geresniam ES lėšų valdymui

Kaip sužinoti, kokių profesinių, veiklos ir valdymo gebėjimų jūsų institucijai reikia, kad ji galėtų efektyviau ir veiksmingiau valdyti ES lėšas? Kaip parengti šių gebėjimų ugdymo planą? Į abu šiuos klausimus atsako ES kompetencijų sistema.

Visos su Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo lėšų valdymu susijusios viešosios įstaigos, t. y. nacionalinės koordinavimo įstaigos, vadovaujančiosios, audito bei tvirtinančiosios institucijos, jungtiniai sekretoriatai ir tarpinės institucijos gali naudotis ES kompetencijų sistema, siekdamas nustatyti bei pašalinti gebėjimų spragas ir tinkamai pritaikyti mokymo strategijas.

Šią Regioninės ir miestų politikos generalinio direktorato sukurtą priemonę sudaro:

- › **ES kompetencijų sistema**, į kurią įtrauktas administracijoms ir pareigūnams reikiamų gebėjimų rinkinys, ir
- › **internetinė įsivertinimo priemonė**, kuria naudodamiesi darbuotojai gali įsivertinti kiekvieno jų darbui atlikti būtino gebėjimo lygį. Tai padės nustatyti būsimus gebėjimų plėtojimo tikslus.

Vadovaudamiesi intuityvia balų sistema, valstybės pareigūnai šia priemone gali įsivertinti savo žinias ir gebėjimus. Taip organizacijoms ir jų nariams lengviau sužinoti savo pranašumus ir trūkumus.

ĮSIVERTINIMO PRIEMONĖ

ĮSIVERTINIMO PRIEMONĖ NUSTATOMI GEBĖJIMŲ UGDYMO POREIKIAI

*Darbuotojas
įsivertina savo
gebėjimus*

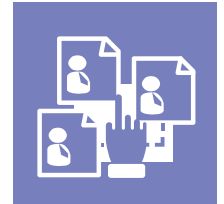
*Vadovas
pateikia savo
įvertinimą*

*Darbuotojas ir
jo vadovas
aptaria
vertinimo
rezultatus*

*Parengiama
individuali
vertinimo
ataskaita*

*Apibendrinami
individualių
vertinimų
rezultatai*

Reguliariai naudojantis priemone, lengviau rengti profesinio darbuotojų tobulinimosi planus. Ši priemonė yra itin naudinga vadovams, nes jie gali susipažinti su visų darbuotojų įsivertinimo rezultatais ir susidaryti bendrą nuomonę apie įstaigos administravimą. Remiantis šiais rezultatais, galima parengti mokymo ir gebėjimų plėtojimo planus, padėsiančius šalinti esamas spragas.

Ši patogi bei lanksti priemonė aprėpia visus gebėjimus ir gali būti taikoma įvairioms administracijoms, nepriklausomai nuo jų dydžio, ir pritaikoma jų poreikiams, pavyzdžiui, atsižvelgiant į tai, kokiai – nacionalinei ar regioninei – programai jos vado-vauja. Ji gali būti labai svarbi rengiant, planuojant ir nustatant kito 2021–2027 m. sanglaudos politikos programavimo lai-kotarpio struktūras, procedūras ir išteklius.

Galiausiai ji padeda gerinti viešojo administravimo institucijų veikimą, o kartu ir piliečiams bei įmonėms teikiamų paslaugų kokybę.

Regioninės ir miestų politikos generalinio direktorato svetainėje rasite:

- informaciją apie tai, kaip gauti prieigą prie įsivertinimo priemonės;
- naudojimo gaires 22 kalbomis ir
- brošiūrą bei infografiką.

DAUGIAU INFORMACIJOS

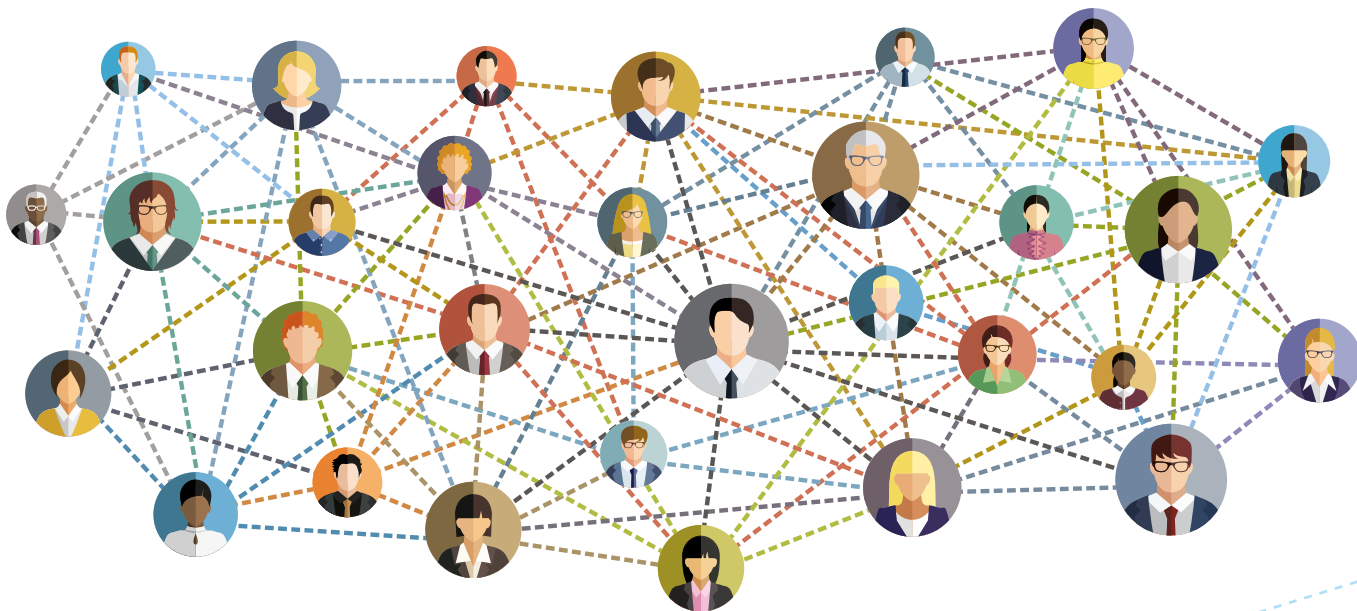
Norėdami paprašyti prieigos prie šios priemonės arba gauti apie ją atsiliepimų, susisiekite šiuo adresu:

REGIO-COMPETENCY-FRAMEWORK@ec.europa.eu.

Daugiau informacijos ir gairių, kaip naudotis priemone, rasite adresu <https://europa.eu/CP84pW>.

INTERREG.

Gyva Europos dvasia

INTERREG tarpvalstybinis bendradarbiavimas padeda įveikti bendrus sunkumus ir atneša naudos piliečiams visos Europos miestuose ir regionuose.

Kas užtikrina, kad būtų pasirūpinta tokiais klausimais, kaip gaisrai Balkanų regione, jūreivystės avarijos Baltijos jūroje, klimato kaita Alpių regione, oro tarša Europos didžiuosiuose miestuose arba biologinė apsauga aplink Dunojaus upės žiotis? Šie dalykai svarbūs ne tik nacionaliniu lygmeniu, todėl suprantama, kad norint apsaugoti žmones ir gamtą gyvybiškai svarbu bendradarbiauti tarpvalstybiniu mastu ir platesnėse Europos teritorijose. Kaip tai daroma? Šiuo metu tokius bendrus sunkumus padeda įveikti INTERREG tarpvalstybinio bendradarbiavimo projektai.

O kaip su energijos taupymu pritaikant naujas technologijas, kartu mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį? Arba naujų sprendimų išbandymu siekiant užtikrinti aplinkai palankią, bet vis dar prieinamą transporto infrastruktūrą miestuose ir atokiose vietovėse? Geriausia kalbėtis su savo kaimynais, nes dirbant kartu ir keičiantis žiniomis kiekvienas sutaupo laiko ir pinigų. Vis dėlto tai, kas tinka Viduržemio jūros regionui, nebūtinai yra geriausias sprendimas Vidurio Europos regionams.

INTERREG tarpvalstybinis bendradarbiavimas taip pat užtikrina teritorinę sanglaudą. Galbūt verslininkas turi naujo produkto idėją, bet neranda forumo, kuriame šį produktą galėtų aptarti, arba laboratorijos, kurioje jį galėtų išbandyti. Galbūt labai praverstų suteikti prieigą prie novatoriškos infrastruktūros ir dalytis ja platesniame rate. INTERREG bendradarbiavimas padeda nustatyti šias galimybes, gerina prieigą prie mokslinių tyrimų ir parengia mažąsias bei vidutines įmones užkariauti pasaulio rinkas.

Pridėtinė vertė

Tarpvalstybinis bendradarbiavimas suburia žmones iš viešojo sektoriaus, mokslinių tyrimų ir akademinų įstaigų, įvairių šalių įmonių ir pilietinės visuomenės organizacijų. Bendro intereso klausimai juos skatina įsitraukti į tarpvalstybinį bendradarbiavimą, siekiant didinti tarpvalstybinį pasitikėjimą ir stiprinti Europos integraciją.

Visoje Europoje parengta penkiolika tarpvalstybinių programų, 2014–2020 m. joms iš ES biudžeto skirta 2,1 mlrd. EUR. Tarpvalstybinis bendradarbiavimas kuria pridėtinę vertę piliečiams ir įmonėms visuose ES regionuose. Jis rodo, kaip galima pragmatiškai užtikrinti saugesnę, žalesnę, pažangesnę, geriau sujungtą ir klestinčią Europos Sąjungą.

Tarpvalstybinis bendradarbiavimas pagal Europos teritorinio bendradarbiavimo (ETB) iniciatyvą yra svarbus teritorinio bendradarbiavimo aspektas. Jis mums leidžia pažvelgti į savo žemyną iš platesnės strateginės perspektyvos, todėl lengviau nustatyti kasdienes mūsų piliečių, administravimo institucijų ir įmonių galimybes bei problemas. Manau, kad pagal tarpvalstybinius projektus Europoje jau daug nuveikta ir dar daug galima nuveikti, taip prasmingai ir strategiškai suartinant mūsų žemyną.

Karl-Heinz Lambertz, Europos regionų komiteto pirmininkas

TARPVALSTYBINIS BENDRADARBIAVIMAS PADEDA UŽTIKRINTI MAKROREGIONINIŲ STRATEGIJŲ VEIKSMINGUMĄ

Makroregioninė strategija – tai Europos Vadovų Tarybos patvirtinta integruota sistema, pagal kurią šalys ir regionai tam tikroje geografinėje teritorijoje sprendžia bendrus sunkumus, kurių nebūtų galima išspręsti atskirai, todėl juos sprendžiant reikia bendradarbiauti tarpvalstybiniu mastu.

Šiuo metu strategijos taikomos keturiems makroregionams:

- › Baltijos jūros regionui (ES Baltijos jūros regiono strategija),
- › Dunojaus regionui (ES strategija dėl Dunojaus regiono),
- › Adrijos ir Jonijos jūrų regionui (ES strategija dėl Adrijos ir Jonijos jūrų regiono),
- › Alpių regionui (ES strategija dėl Alpių regiono).

Kaip šios strategijos remiamos pagal tarpvalstybines INTERREG programas?

- › INTERREG tarpvalstybiniai projektai aktyviai prisideda prie strategijų tikslų ir veiksmų. Už tai jie sulaukia politinės paramos ir yra labiau matomi.
- › Tarpvalstybinės programos yra viena iš strategijų įgyvendinimo finansavimo galimybių.
- › Konkrečiai tarpvalstybinėmis programomis strategijų valdymas remiamas įvairiomis priemonėmis, pavyzdžiui, teikiant finansavimą prioritetinių sričių koordinatoriams, organizuojant renginius su suinteresuotaisiais subjektais ir reklamuojant strategijas.

„Matant, kad kiti žmonės mato tas pačias galimybes, susiduria su panašiomis problemomis, randa būdų jas įveikti ir prieina ne visai prie tų pačių, bet prie panašių išvadų, ką daryti toliau, galime sakyti, kad tai geras sprendimas, – tai matyti kiekvienoje šalyje.“

Pagal Šiaurės periferijos ir Arkties regiono programą vykdomo projekto „RemoAge“ partneris

LIKO VISAI NEDAUG LAIKO

Susidūrus su gaivalinėmis nelaimėmis, avarijomis, dėl kurių nukenčia didesnės geografinės teritorijos, klimato kaitos poveikiu arba biologinės įvairovės nykimu, paaiškėja, kad veiksmingiausias būdas apsaugoti bendrą Europos turtą yra tarpvalstybinis bendradarbiavimas.

Kasmet miškų gaisrai nuniokoja apie 4 000 km² ES teritorijos ir sukelia pražūtingų padarinių ekosistemoms, žmonių sveikatai ir klimatui. Be to, ilgesni sausi sezonai laukus ir miškus paverčia kuru gaisrams.

INTERREG projektų partneriai iš kaimyninių šalių bendromis pastangomis siekia įvertinti riziką, į ją atsižvelgti ir veiksmingiau apsaugoti susijusias teritorijas. Pavyzdžiui, naudojantis pagal projektą **DriDanube** sukurta internetinė paslauga stebimos sausros ir laiku teikiami įspėjimai dešimtyje Dunojaus regiono šalių. „Užmezgus įvairių suinteresuotųjų subjektų dialogą nacionaliniu arba regionų lygmeniu, galima geriau suprasti problemą. Veikdami kartu esame geriau pasirengę“, – sako Serbijos Novi Sado universiteto Žemės ūkio fakulteto atstovas Zorica Srđević. Pagal tarpinstitucinę valdymo strategiją institucijos, ūkininkai ir vandentvarkos institucijos bendradarbiauja prieš sausras, per jas ir po jų, siekdami ne tik keistis informacija, bet ir prireikus imtis bendrų veiksmų.

Nuo krizės prie rizikos valdymo

„Miškų gaisrai yra endeminiai ir sukelia nenusipėjamų padarinių aplinkai ir gyventojams. Todėl mums reikia bendros erdvės, kurioje galėtume valdyti pavojingas situacijas, padėdami vieni kitiems ir skatindami solidarumo kultūrą bei tarpvalstybinį bendradarbiavimą“, – sako Ispanijos Deza, Galisijos priešgaisrinės tarnybos vadovas Juan José Muñoz Iglesias.

Pagal INTERREG projektą **Fire RS** Prancūzijoje, Ispanijoje ir Portugalijoje dabar geriau stebimi galimi gaisrai. Ispanijos palydovai, Portugalijos dronai ir Prancūzijos kontrolės centras kartu veikia sistemoje, kurioje miškų gaisrai nustatomi didesnėse tarpvalstybinėse teritorijose. Kita INTERREG priemonė

WRF-SFIRE analizuoja oro sąlygas – vėją, temperatūrą ir drėgnį. Jos informacija apie galimus gaisrų plitimo kelius teikiama Bulgarijos, Kipro ir Graikijos gelbėjimo tarnyboms. Pagal INTERREG projektą **DISARM** sukurta sistema viešosios institucijos pradėjo taikyti po to, kai ji buvo sėkmingai išbandyta per 2018 m. vasarą Graikijoje kilusius gaisrus.

Norint suvaldyti krizines situacijas, svarbu ne tik kaupti tarpvalstybinio mastu sukurtas paslaugas ir priemones, bet ir, kaip paaiškėjo, pavyzdžiui, per mirtiną Italijos kruizinio laivo „Costa Concordia“ avariją 2012 m., derinti veiklos procedūras. Dabar, naudodamiesi INTERREG projekto **DiveSMART-Baltic** parama, Estijos, Suomijos, Lietuvos, Lenkijos ir Švedijos gelbėjimo koordinavimo centrai taiko tas pačias standartines veiklos procedūras ir pranešimus apie padėtį, kad galėtų geriau ir sparčiau reaguoti į nelaimes bendruose Baltijos jūros vandenyse.

Riedančios uolienos

Vienas didžiausių Alpių regiono gamtinių pavojų yra krintančios uolienos, kurios atsilaisvina, be kita ko, tirpstant amžinajam Alpių įšalui. „Dabar pagal projektą **RockTheAlps** įgyvendinant ES strategiją dėl Alpių regiono plečiami vietos eksperimentai, siekiant geriau integruoti miškų ekosistemos paslaugas į apsaugą nuo uolienu kritimo“, – aiškina Prancūzijos Alpių gamtinių pavojų rizikos prevencijos centro direktorius Benjamin Einhorn. Remiantis nauju tarpvalstybinio 10 000 uolienu kritimo atveju aprašu, rengiami susijusių regionų topografinių sąlygų analize ir palyginimu grindžiami rizikos zonų žemėlapiai. Tai leidžia modeliuoti prevencinę veiklą ir geriau valdyti miškų ekosistemas, siekiant sumažinti uolienu kritimo riziką.

Didėja biologinė įvairovė ES žemėse

INTERREG projektai taip pat sprendžia biologinės įvairovės nykimo krizę. Vienas tokio projekto pavyzdys – **PARTRIDGE**, rodantis, kad bendradarbiaujant tarpvalstybinio mastu galima pakeisti nerimą keliančią Europos žemės ūkio paskirties žemės biologinės įvairovės nykimo tendenciją. Taikant požiūrį „iš apačios į viršų“, Šiaurės jūros regiono ūkininkai 7 % savo ariamosios žemės paverčia laukiniams augalams ir gyvūnams naudingais gėlynais, ir vabzdžiams skirtomis ežiomis. Šis projektas, pagal kurį tvirtai bendradarbiauja

daugiau kaip 300 ūkininkų, medžiotojų, gamtosaugininkų ir vietos savanorių iš penkių šalių, sulaukė didelio susidomėjimo. Iš tikrųjų yra teigiamų ženklų, kad paukščiai ir vabzdžiai į šias teritorijas grįžta nepraėjus nė dvejiems metams. Už žemės ūkį atsakingas ES Komisijos narys Phil Hogan ir politikai prisijungė prie išpopuliarėjusių PARTRIDGE pasivaikščiavimo po ūkius, kad sužinotų, kaip veikia pagal Olandijos žemės ūkio ir aplinkos programas jau taikomos priemonės. „Manau, kad mes, ūkininkai, turėtume veikti ne prieš gamtą, bet kartu su ja“, – sako Flandrijos ūkininkas ir bandomojo ploto savininkas Oliver Mehuys, kalbėdamas apie bendradarbiavimą pagal projektą.

Didesne biologine įvairove pasižyminti ir saugesnė ES yra tai, ką rinkęsi kiekvienas pilietis. Pagal programą INTERREG bendradarbiaujant tarpvalstybiniu mastu galima kartu spręsti bendrus sunkumus ir priartinti šią viziją prie žmonių.

„DriDanube“ (Dunojus):

<http://www.interreg-danube.eu/approved-projects/dridanube>

„FireRS“ (Pietvakarių Europa):

<https://www.enerpatsudoe.fr/>

DISARM (Balkanų ir Viduržemio jūros regionai):

<http://www.interreg-balkanmed.eu/approved-project/16/>

„DiveSMART-Baltic“ (Baltijos jūros regionas):

<https://projects.interreg-baltic.eu/projects/divesmart-baltic-4.html>

„RockTheAlps“ (Alpių erdvė):

<https://www.alpine-space.eu/projects/rockthealps/en/home>

PARTRIDGE (Šiaurės jūros regionas):

<https://northsearegion.eu/partridge>

Stebėdami uolienuų kritimą ekspertai gali kurti rizikos zonų žemėlapius, pagal kuriuos lengviau valdyti miškų ekosistemas.

PERMAINOS JAU PAKELIUI

Tris ketvirtadalius ES šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) išmeta energetikos ir transporto sektoriai. Ši problema skatina INTERREG projektus aktyviai prisidėti prie klimato ir energetikos tikslų, siekiant iki 2030 m. sumažinti išmetamą teršalų kiekį 40 % ir atnešti naudos piliečiams kasdieniame jų gyvenime.

Kadangi visoje Europos energetikos grandinėje taikomos įvairios technologijos, tarpvalstybiniai projektai leidžia plačiai naudotis visame žemyne įgyvendinamų naujų efektyvaus energijos vartojimo technologijų teikiama nauda už mūsų kišenei tinkamą kainą.

Taupant energiją kuriamas namų komfortas

„Sprendimas buvo įgyvendintas būtent ten, kur jo reikėjo. Šildydama sutaupau daug pinigų, nes viskas daug geriau izoliuota nei anksčiau“, – sako Amélie Goblas iš Šiaurės Prancūzijos miesto Longo. Amélie šeima yra viena iš tų šeimų, kurios galėjo pasidžiauti projekto **E=O** pranašumais.

Gerai izoliuoti langai su žaliuzėmis taupo energiją ir užtikrina sveikesnę gyvenamąją erdvę

Pagal šį projektą kuriama kokybiško ir įperkamo namų atnaujinimo, siekiant paversti juos energijos nevartojančiais namais, rinka. Energijos suvartojimas šiuose namuose beveik prilygsta jos produkcijai. Ši koncepcija buvo parengta Šiaurės Vakarų Europoje ir yra sklandžiai įgyvendinama per savaitę, remiantis sėkmingu Nyderlandų modeliu, pagal kurį visoje šalyje buvo modernizuota 2 000 būstų. Pagal šį projektą Jungtinėje Karalystėje buvo visiškai atnaujinta 17 bandomųjų būstų, o vėliau šią patirtį buvo galima pritaikyti dar daugiau kaip 300 namų ūkių. Įvykdžius 22 bandomuosius projektus, Prancūzijoje bus modernizuota dar 6 500 būstų.

Ekologinė renovacija ir novatoriški energijos taupymo metodai gali paversti tiek senesniems miesto pastatams, tiek vietos būstams

Nors logiška, kad, siekiant sumažinti išmetamą ŠESD kiekį ir prisidėti prie Europos 2020 m. klimato ir energetikos tikslų, renkamosi modernizuoti namus, paverčiant juos energijos nevartojančiais namais, pastatų efektyvumą galima didinti ne tik namų ūkiuose. Pavyzdžiui, pagal kitą tarpvalstybinį projektą **ENER'PAT**, kuris pirmiausia skirtas senamiesčių pastatų renovacijai, bandomoji keturių pastatų Portugalijoje, Prancūzijoje ir Ispanijoje renovacija vykdoma naudojant netradicines statybines medžiagas. „ENER'PAT leidžia mums išbandyti ekologinės renovacijos metodus pastatuose. Projektu taip pat remiami ES lygmens mainai, todėl skatinamas mūsų įsipareigojimas ir šis plataus užmojo požiūris imamas taikyti dar trijuose Pietvakarių Europos miestuose“, – sako Prancūzijos miesto Kahoro meras Jean-Marc Vayssouze-Faure.

Iššūkis dėl judumo

Ketvirtadalį šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmeta transporto sektorius, todėl, norint pagerinti judumo sistemų veiksmingumą, reikia tvirto regionų bendradarbiavimo. Vidurio Europoje transporto sektorius yra antras pagal dydį energijos vartojimo sektorius ir energijos vartojimo atžvilgiu sparčiausiai augantis sektorius. Todėl, siekiant nustatyti neigiamo urbanizacijos ir didėjančių transporto poreikių poveikio priemones, imtasi naujų iniciatyvų iš Vidurio Europos, Šiaurės jūros ir Viduržemio jūros regionų.

Pagal projektą **RUMOBIL**, remiantis aštuoniuose Vidurio Europos šalyse įgyvendintų bandomųjų projektų patirtimi, teikiamos naujos judumo paslaugos geriau sujungia retai apgyvendintas periferines vietas. Keleiviai gali naudotis informacinėmis judumo priemonėmis, prie naudotojų poreikių pritaikytomis taikomosiomis programomis, eksperimentinėmis daugiarūšėmis autobusų ir geležinkelių jungtimis ir lanksčiomis, bendruomenės dalyvavimu grindžiamomis autobusų paslaugomis. Todėl pagerėjo gyvenimo kokybė ir vietos ekonomika – tai rodo naujų keleivių pritraukiančios naujos viešojo transporto paslaugos. Bandomieji projektai keleivių skaičių padidino vidutiniškai 13 %, labiausiai – Čekijos Vysočinos krašte (28 %).

Ribotas judumas ir susisiektis miestuose bei atokiose vietovėse, nepakankamos jungtys su pagrindiniais transporto centrais ir didelis išmetamas CO₂ kiekis yra didelės su transporto infrastruktūra susijusios problemos. Projektas **SHARE-North** rodo, kad INTERREG padeda viešosioms institucijoms gerinti šią situaciją. Jį vykdant sėkmingai propaguota dalijimosi transporto priemonėmis centrų koncepcija, pagal kurią teikiamos patrauklios alternatyvos individualiai automobilių nuosavybei. Remiantis Vokietijos miesto Brėmeno patirtimi, ši koncepcija taip pat pradėta taikyti Belgijos ir Norvegijos savivaldybėse. Įkvėpti iniciatyvos INTERREG, daugelis Brėmeno dalijimosi automobiliais entuziastų nusprendė parduoti savo automobilį arba automobilio neįsigyti, todėl privatiems asmenims priklausančių automobilių skaičius sumažėjo daugiau kaip 6 000. Taigi per 2,5 metų galima išmesti 25 t mažiau CO₂, o miestų gatvėse atlaisvinti tokią erdvę, kurios dydis prilygsta daugiau kaip 10 futbolo aikščių!

Kitas svarbus uždavinys yra padėti įsisavinti ir įgyvendinti šiuos novatoriškus metodus, kurie teikia lanksčias švaresnio judumo galimybes. To, pavyzdžiui, ėmėsi Viduržemio jūros regiono miestų transporto projektų bendruomenė, teikianti

sprendimus vietos tvaraus miestų judumo planuose. Ši bendruomenė valdo septynių projektų tinklą, kuriame įgyvendinama įvairi bandomoji veikla daugiau kaip 30 Viduržemio jūros regionų miestų, pavyzdžiui, elektromobilumo tinklai ir išmaniojo judumo sistemos, kuriomis galima spręsti dėl turistų judumo susidaranciu eismo spūsčių problemą. Pavyzdžiui, turistinis Italijos miestas Adrijos Misanas pagal projektą **MOBILITAS** patvirtino judumo planą. Pagal jį kasdienis eismas žemyniniais keliais sumažės 6,2 %, o pakrančių keliais – 14,7 %, todėl išmetamas CO₂ kiekis sumažės atitinkamai 6,6 % ir 7,5 %.

Dviračių takai padeda mažinti naudojamą automobiliais Adrijos Misane, Italijos Emilijos-Romanijos pakrantės regione

INTERREG rodo, kaip strateginis tarpvalstybinis darbas užpildo bendros veiklos spragą siekiant didinti energijos vartojimo efektyvumą, gerinti galimybes naudotis aplinkai palankiais bei lanksčiais judumo sprendimais ir atnešant apčiuopiamos naudos piliečiams.

E=0 (Šiaurės Vakarų Europa):

www.nweurope.eu/e=0

ENER'PAT (Pietvakarių Europa):

www.enerpatsudoe.fr

RUMOBIL (Vidurio Europa):

www.interreg-central.eu/Content.Node/rumobil.html

„SHARE-North“ (Šiaurės jūros regionas):

www.share-north.eu

MOBILITAS (Viduržemio jūros regionas):

mobilitas.interreg-med.eu

JEI PAJUDINSI MANE IŠ VIETOS, NIEKADA NESUSTOSIU

Įsteigti įmonę nelengva, bet dar sunkiau užtikrinti sėkmingą jos veiklą. Tam reikia gebėjimų, kūrybingumo, žinių ir galimybių gauti finansavimą. Pagal tarpvalstybinius INTERREG projektus miestai ir regionai bendradarbiauja tarpvalstybiniu mastu ir mokosi, kaip kuo geriau paremti verslininkus visais jų verslo etapais.

Mažosios ir vidutinės įmonės sudaro 99 % visų ES įmonių. Jose taip pat sukuriama apie 85 % naujų darbo vietų ir įdarbinama du trečdaliai ES privačiajame sektoriuje dirbančių žmonių.

Tačiau tik 37 % europiečių norėtų dirbti savarankiškai, palyginti su 51 % JAV ir Kinijos gyventojų. Kad tai pasikeistų, pagal INTERREG projektus miestai ir regionai dirba kartu su švietimo ir verslo paramos ekspertais iš visos Europos. Jie keičiasi patirtimi ir kuria naujus metodus, skatindami jaunas žmones imtis verslo.

Žvejai dirba jūroje vaizdingoje baltų paplūdimių pakrantėje palei Trave di Portonovo netoli Italijos Ankonos miesto

Projekto **Atlantic Youth Creative Hubs** partneriai sukūrė tarpvalstybinę platformą, suteikiančią galių jauniems kūrėjams. Per improvizacines kūrybos sesijas jauniems 16–30 metų amžiaus žmonėms padedama įgyvendinti verslo idėjas nuo nulio. Vienas iš jų – João. Jis sako, kad „rado įkvėpimo, galėjo dalyvauti verslumo mokymo ir konsultuojamojo ugdymo kursuose ir daug sužinojo apie prekių ženklų valdymą“. Šiandien jis – sėkmingas jaunas Portugalijos mados dizaineris. Po improvizacinės sesijos jis netruko prisijungti prie mados verslo ir Santo Tirso gamyklos dizaino inkubatoriaus Porte, o paskui laimėjo Portugalijos naujųjų kūrėjų mados konkursą ir taip debiutavo svarbiausiame nacionaliniame Portugalijos mados renginyje.

Startuoliams padedama įsivažiuoti

João patirtis rodo, kad verslumas yra svarbus, bet vien jo nepakanka. Norint sukurti įmonę, reikia gebėjimų ir žinių, o jų jauniems verslininkams dažnai trūksta. Vidurio Europoje šią tendenciją keičia tarpvalstybinis projektas **CERlecon**. Naujas verslo idėjų turinčių jaunų žmonių įkvėpimo ir mokymo metodas išbandomas aštuoniose šalyse: **PlayParks** yra socialinių tarpusavio mokymąsi skatinančios bendradarbiavimo akademijos. Jos padeda kurti tikrus produktus, pavyzdžiui, natūralią kramtomąją gumą „Alpengummi“, kurią dabar galima išvysti prekybos centruose. „Praleidę šešis mėnesius Vienos „PlayPark“, gavome vertingų atsiliepimų ir dalyvavome mokymuose, todėl galėjome parengti savo verslo planą“, – sako įmonės steigėjos Claudia Bergero ir Sandra Falkner.

Įgyvendinamos inovacijos

Patirtis rodo, kad be nuolatinių inovacijų greitai gali nustoti klestėti net tokios perspektyvios pradedančios įmonės kaip „Alpengummi“. Tad kaip gi savivaldybės ir mokslinių tyrimų organizacijos galėtų padėti verslininkams toliau kurti inovacijas? Pagal INTERREG projektus išbandant naujas paslaugas, pavyzdžiui, projektavimo praktinius seminarus, įmonėse įtvirtinami moksliniai tyrimai.

„Tarpvalstybinis bendradarbiavimas suteikia mums galimybę susipažinti su naujausiais moksliniais tyrimais ir verslo modeliais. Praktiškai tai padeda mums pristatyti rinkai naujus produktus“, – sako Maciej Bartoszek iš „Perfectwoodhouse“. Jis yra vienas iš daugelio INTERREG projekto **BALTSE@NIOR** pranašumais besinaudojančių

verslininkų. Per visame Baltijos jūros regione rengiamus praktinius projektavimo seminarus baldų gamybos įmonės įkvepiamos kurti pažangius prie vyresniojo amžiaus žmonių poreikių pritaikytus gaminius, pavyzdžiui, veidrodį, kuriame rodomi prie asmeninių poreikių pritaikyti pranešimai, ar kraujo spaudimą matuojančią kėdę. Visi projektavimo metodai ir priemonės bus teikiami internetinėje bibliotekoje, siekiant padėti įmonėms įvertinti konkrečius tam tikros šalies vyresniojo amžiaus gyventojų poreikius, pritaikyti savo gaminius ir palengvinti jų patekimą į kitas rinkas. Be to, naujų technologijų integravimas į tradicinį baldų dizainą daro teigiamą poveikį pagyvenusiems žmonėms, norintiems ilgiau išlaikyti savo savarankiškumą.

Tai pasakytina ir apie kitus sektorius. Pagal projektą **ARIEL** Adrijos ir Jonijos jūrų regione organizuojami tarpininkavimo renginiai, siekiant padėti nedidelio masto žuvininkystės ir akvakultūros įmonėms. Verslininkai ir mokslininkai kartu ieško technologinių ir netechnologinių sprendimų, kuriuos taikant būtų galima išspręsti jų patiriamus sunkumus. „Jei norime daugiau vietinės gamybos ir konkurencingo Europos nedidelio masto žuvininkystės bei akvakultūros sektoriaus, žuvų augintojams reikia bendradarbiauti su mokslinių tyrimų ir verslo organizacijomis“, – sako vieno iš tokių tarpininkavimo renginių pranašumais pasinaudojęs Italijos žuvų augintojas Basilio Ciaffardoni.

Geresnės galimybės gauti finansavimą

Galimybės gauti finansavimą yra dar vienas svarbus įmonių ir inovacijų plėtojimo aspektas. Florence Gschwend iš „Chry-

salix Technologies“ Jungtinėje Karalystėje prisipažįsta, kad, „kaip ankstyvojo etapo pradedančioji įmonė, visada stokoja grynųjų“. Jos įmonė plėtoja novatorišką biomasės frakcionavimo procesą, per kurį naudojami nebrangūs joniniai skysčiai. Tokie tarpvalstybiniai INTERREG projektai, kaip **BioBase4SME**, suteikia galimybę veiksmingai išbandyti naujas idėjas, siekiant pagerinti šių įmonių galimybes gauti finansavimą. Pagal šį projektą sukurta kuponų sistema, kuria remiamas inovacijų komercinimas besikuriančioje Šiaurės Vakarų Europos bioekonomikoje. „Naudodamiesi šiuo kuponu, iš gauto finansavimo galėjome gauti daugiau naudos, nes galėjome prisijungti prie labai kompetentingos organizacijos ir plėtoti savo veiklą“, – sako Florence.

AYCH (Atlanto vandenyno regionas):

<http://www.aych.eu>

„CERlecon“ (Vidurio Europa):

www.interreg-central.eu/cerlecon

BALTSE@NIOR (Baltijos jūros regionas):

<https://projects.interreg-baltic.eu/projects/baltsenior-30.html>

ARIEL (Adrijos ir Jonijos jūrų regionas):

<https://ariel.adrioninterreg.eu/>

„BioBase4SME“ (Šiaurės Vakarų Europa):

<http://www.nweurope.eu/projects/project-search/bio-innovation-support-for-entrepreneurs-throughout-nwe-regions/>

INTERREG tarpvalstybinis bendradarbiavimas

IDĖJA

Pradiniame etape pagal projektą AYCH sukurta mokymo, konsultuojamojo ugdymo, verslo idėjų ir įkvėpimo platforma.

PARAMA PRADEDANT VEIKLĄ

Pagal projektą „CERlecon“ užtikrinti svarbiausi įmonei įsteigti reikiami gebėjimai ir žinios.

TECHNINĖ PARAMA

Verslininkams reikia paramos inovacijoms kurti. Ji teikiama atliekant mokslinius tyrimus ir rengiant tokius praktinius seminarus bei tarpininkavimo renginius, kokius siūlo ARIEL.

FINANSINĖ PARAMA

Įmonių ir inovacijų plėtrai labai svarbios galimybės gauti finansavimą, kaip parodė projektas BIOBASE4SME.

Novatoriška stebėsenos sistema keičia tarpvalstybinį bendradarbiavimą

INTERACT sistema „eMS“ sutaupė iki 20 mln. EUR ir subūrė INTERREG bendruomenę, kuri remia inovacijas, bendradarbiavimą ir derinimą.

Diskusijos apie stebėsenos sistemas retai kada yra įdomios. Tačiau šią tendenciją paneigia elektroninė stebėsenos sistema („eMS“), kuri buvo sukurta pagal ERPF lėšomis finansuojamą INTERACT programą kaip INTERREG bendruomeninė stebėsenos sistema.

Prieš dabartinį finansavimo laikotarpį INTERREG programoms – kurių biudžetai daug mažesni nei pagrindinių programų – daugiausia būdavo kuriamos atskiros stebėsenos sistemos. Jomis būdavo šiek tiek skirtingai atsižvelgiama į tuos pačius bendruosius teisinius reikalavimus.

Šis metodas nebuvo tinkamas INTERREG programoms, kurių specializacija – skatinti tarpvalstybinį bendradarbiavimą ir derinimą.

Stiprybė skaičiuose

Pagal INTERACT kvietimą dėl naujo metodo atsiliepė keturios programos, kurias norėta sujungti, siekiant parengti bendruomeninę stebėsenos sistemą. Naująją stebėsenos sistemą („eMS“), kuri buvo sukurta vadovaujantis principu „iš apačios į viršų“, pagal licencijas galima nemokamai taikyti visoms INTERREG programoms.

Pagal pradinį sumanymą jau šioms penkioms programoms, įskaitant INTERACT, taikant sistemą „eMS“ būtų sutaupyta ES mokesčių mokėtojų pinigų ir sėkmingai bendradarbiaujama.

Iki šiol licencinės naudojimosi sistema „eMS“ sutartys pasirašytos dėl maždaug 37 programų ir sutaupoma iki 20 mln. EUR, palyginti su išlaidomis, kurios būtų patiriamos nebendradarbiaujant. Platesnę sistemos „eMS“ naudą ištyrė Škotijos Stratlaido universiteto Europos politikos mokslinių tyrimų centras atlikdamas poveikio vertinimą.

Atlikus nepriklausomą vertinimą nustatyta, kad taikant sistemą „eMS“ programos turėjo būti lanksčios, o pagrindiniam programos valdymui ir procesams reikėjo taikyti bendrą požiūrį. Dėl šio lankstumo atsirado papildomų pajėgumų ir galimybių pagal programas kurti inovacijas.

Be to, bendruomenė, kuri buvo įsteigta, kad padėtų kurti programinę įrangą, pati tapo tolesnio derinimo varikliu. Dalyvau-

4 mlrd. EUR bendradarbiavimo lėšų valdo „eMS“

38 % INTERREG programų naudojami „eMS“ programine įranga

20 mln. EUR sutaupyta taikant bendradarbiavimo grindžiamą požiūrį

82 % naudotojų patenkinti sistema

„Neseniai sukurta mūsų programa „eMS“ padėjo ne tik įvykdyti e. sanglaudos reikalavimus, bet ir suteikė sistemą, grindžiamą kolektyvine INTERREG programų bendruomenės sukaupta programų valdymo patirtimi.“

INTERREG programos ADRION jungtinio sekretoriato vadovė Barbara Di Piazza atliekant atvejais grindžiamą poveikio vertinimą (2019 m. balandžio mėn.)

Jančiųjų programų atstovai dalijosi supratimu apie sudėtingas teisinės problemas ir programų valdymo metodais. Jie taip pat sukūrė papildinių, kurie pagrindinei sistemai „eMS“ suteikė papildomų funkcijų, ir šiais papildiniais pasidalijo.

Naudos vertinimas

„eMS“ nuo pat pradžių plėtėsi ir tapo maždaug trečdaliu visų INTERREG programų stebėsenos bei valdymo sistema. Ja remiamos ir didelės programos, kurios turėtų lėšų savoms sistemoms kurti, ir mažesnės programos, kurioms būtų sunku rasti išteklių lygiavertėms sistemoms.

Pavyzdžiui, mažesnėms programoms sistema „eMS“ leido suskaitmeninti paraiškų teikimo procesą, todėl reikėjo mažiau žmogiškųjų išteklių ir buvo padaryta mažiau klaidų.

Sistemos „eMS“ nauda įvertinta plačiau vertinant penkis ilgalaikius INTERACT veiksmus: darnių įgyvendinimo priemonių (DĮP) kūrimą; duomenų bazę „keep.eu“; darnaus INTERREG ženklo kūrimą ir INTERACT paramą makroregioninėms strategijoms.

Siekiant INTERACT tikslo pagerinti viešąjį administravimą, šie veiksmai labai padidino programų įgyvendinimo ir valdymo veiksmingumą ir efektyvumą, taip pat programų įstaigų atsparumą atsižvelgiant į išorės pokyčius.

Šiuo metu INTERACT stebėsenos komitetas svarsto galimybę teikti INTERREG bendruomeninę stebėsenos sistemą kitam programavimo laikotarpiui. ■

DAUGIAU INFORMACIJOS

www.interact-eu.net

PANORAMA
dėkinga už Jūsų
indėlių!

„Savais žodžiais“ – tai žurnalo *Panorama* skiltis, kurioje vietos, regioninio, nacionalinio ir Europos lygmenų suinteresuotieji subjektai dalijasi savo planais 2014–2020 m. laikotarpiui ir išsako savo nuomonę apie itin svarbias

san glaudos politikos po 2020 m. diskusijas. *Panorama* laukia atsiliepimų Jūsų gimtąja kalba. Juos galėsime skelbti būsimuose numeriuose. Susisieki te su mumis adresu **regio-panorama@ec.europa.eu** dėl tolesnės informacijos apie Jūsų atsiliepimo pateikimo terminus ir rekomendacijas.

Sanglaudos politika priima būsimus iššūkius

Constanze Krehl
Europos Parlamento narė ir Regioninės plėtros komiteto (REGI) Europos socialistų koordinatorė

Praėjusiais dešimtmečiais sanglaudos politika buvo viena iš sėkmingiausių Europos Sąjungos priemonių užtikrinti regionų solidarumą grindžiamą klestėjimą ir lygybę.

Sanglaudos politika ne tik sumažino šalių bei regionų skirtumus ir padėjo pasivyti mažiau išsivysčiusiems regionams, bet ir padėjo įgyvendinti svarbius ES politinius prioritetus – dar vieną iš pagrindinių savo tikslų.

Ateityje norime modernios sanglaudos politikos, kuri mokytųsi iš praeities, bet kartu siektų laipsniškai spręsti dabartinius ir būsimus sunkumus.

Todėl norime tokios sanglaudos politikos, pagal kurią būtų kuriamos tvarios darbo vietos, bet kartu atsižvelgiama į Paryžiaus susitarimą ir JT darnaus vystymosi tikslus. Europos rinkimai mums dar kartą parodė, kad jaunimas nori, jog drąsiau kovotume su klimato kaita, ir kad turime atsižvelgti į visos mūsų politikos poveikį aplinkai bei piliečiams.

Nustačius tinkamą sistemą, sanglaudos politika gali būti svarbus nulinio anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos kūrimo Europos Sąjungoje veiksnys. Ji gali remti šios srities inovacijas ir padėti regionams prisitaikyti prie būtinų pokyčių, pavyzdžiui, viešojo transporto sistemose.

Be to, norime tokios sanglaudos politikos, kuri regionams padėtų spręsti tokius svarbius ateities klausimus, kaip globalizacija, klimato kaita ir migracija. Šiuolaikiška sanglaudos politika taip pat turi toliau tęsti mūsų kovą su skurdu, socialine atskirtimi ir diskriminacija.

Norime toliau padėti piliečiams siekti savo asmeninių tikslų ir įveikti iššūkius. Toliau stengsimės užtikrinti, kad į šią politiką būtų visapusiškai įtraukiami regionai ir regionų, pilietinės visuomenės bei socialinių partnerių poreikiai.

Todėl sanglaudos politika bus svarbi ES politinių prioritetų įgyvendinimo ir sėkmingos Europos Sąjungos ateities užtikrinimo priemonė. ■

Europos Parlamentas

Investicijos į būsimą sanglaudos politikos vaidmenį

Pastaraisiais metais labai padidėjo sanglaudos politikos vaidmuo ir svarba. Laikui bėgant išsiplėtė jos užduotys ir ji tapo viena svarbiausių ES investicinių priemonių.

Š pradžią pagrindinis sanglaudos politikos tikslas buvo per paskutiniuosius tris praėjusio šimtmečio dešimtmečius mažinti Europos regionų skirtumus. Ji ne tik mažino jų skirtumus, bet ir didino jų konkurencingumą.

Kartu padidėjo susidomėjimas miestų aspektu ir itin svarbus tapo integruotas požiūris. Todėl pamažu kisdama sanglaudos politika perėjo nuo pradinio „tradicinio požiūrio“ – grindžiamo vien investicijomis į infrastruktūrą – prie naujo požiūrio, apimančio socialinį aspektą.

Be to, ilgainiui sanglaudos politika taip pat ėmė spręsti naujus klausimus, pavyzdžiui, susijusius su klimato kaita, skaitmenine transformacija ir IRT technologijomis. Radosi vis daugiau pažangiųjų miestų, o regionai suprato, kad, norėdami padidinti savo konkurencingumą, turi parengti savo pažangiosios specializacijos strategijas.

Jan Olbrycht
Europos Parlamento narys ir Regioninės plėtros komiteto (REGI) Europos liaudies partijos koordinatorius

Pažymėtina, kad dalis sanglaudos politikos lėšų taip pat veiksmingai investuota stiprinant naujus mokslinių tyrimų centrus ir jų tarpusavio bendradarbiavimą, kad jie taptų kompetencijos centrais ir galėtų konkuruoti dėl iniciatyvos „Horizontas 2020“ finansavimo. Stebint vykstančias diskusijas neįmanoma nepastebėti to, kad sanglaudos politika dažnai apribojama pradinio jos vaidmeniu, t. y. skirtumų mažinimu, ir taip mažinama jos reikšmė investicijoms.

Manau, kad tokie pokyčiai yra nepalančūs, nes jais nepakankamai įvertinama

ir netgi atmetama tai, ko pasiekė sanglaudos politika, kalbant apie pradėtas investicijas ir decentralizavimą, įskaitant visuomenės dalyvavimą.

Tai, kad, taupant būsimą 2021–2027 m. ES biudžetą, Komisijos pasiūlytas sanglaudos politikos biudžetas, palyginti su dabartine finansine perspektyva, yra mažesnis, nėra sutapimas. Per dabartinę savo kadenciją Europos Parlamentas labai priešinosi bet kokiam sanglaudos politikos ribojimui ateityje.

Tikiuosi, kad diskusijos apie sanglaudos politiką tęsis ir leis visapusiškai atsižvelgti į šios politikos daugiakryptiškumą. ■

Europos Parlamentas

ŽINIASKLAIDOS PROGRAMA „YOUTH4REGIONS“

Žiniasklaidos programa „Youth4Regions“ remia regionine politika besidominčių ateinančios kartos žurnalistų mokymąsi. Šie jauni europiečiai raginami skleisti informaciją apie ES finansuojamus projektus.

Aukščiausiojo lygio susitikimo dalyviai reikalauja piliečiams artimesnės Europos

Per neseniai Rumunijoje vykusį 2019 m. Europos regionų ir miestų aukščiausiojo lygio susitikimą jaunas Prancūzijos žurnalistas ir tinklaraščių konkurso „#EUinMyRegion“ nugalėtojas Amaury Bisiaux dalijosi savo mintimis apie Bukarešto deklaracijos tikslus ir lūkesčius.

2019 m. kovo 14–15 d. Bukarešte, Rumunijoje, vyko 8-asis Europos regionų ir miestų aukščiausiojo lygio susitikimas. Apie 700 išrinktų vietos ir regionų atstovų pristatė Bukarešto deklaraciją, kurią Regionų komitetas parengė siekdamas „sustiprinti demokratinį Europos Sąjungos pagrindą“.

„Europos Sąjungai regionų ir miestų reikia tiek pat, kiek ir miestams bei regionams reikia Europos Sąjungos“, – rašoma Bukarešto deklaracijoje, kuri buvo per tris mėnesius parengta Europos regionų komitete ir galutinai patvirtinta per Rumunijos sostinėje vykusį aukščiausiojo lygio susitikimą.

Europa išgyvena lemtingus metus, nes didėja populizmas, kurį tikriausiai pamatysime per Europos rinkimus, o Jungtinė Karalystė traukiasi iš Sąjungos. Per šį renginį ES derybų su Jungtine Karalyste vyriausiasis derybininkas Michel Barnier išreiškė savo

susirūpinimą dėl „Brexit’o“ be susitarimo ir nurodė „nesuskaičiuojamus padarinius“, kurių patirtų, ypač Jungtinė Karalystė, žmogiškuoju, socialiniu, ekonominiu ir finansiniu lygmenimis.

Grįžimas į vėžes

Kad neišnyktų, Europos Sąjunga turi atrasti save iš naujo. Vykstant globalizacijai, skaitmeninei revoliucijai ir klimato kaitai, Europa turi atitinkamai prisitaikyti, neatsisakydama savo vertybių. Bukarešto deklaracija prasideda žodžiais, primenančiais, kad „Europos Sąjunga [buvo sukurta remiantis] laisvės, solidarumo ir demokratijos principais“.

Deja, šiandien daugumai mūsų piliečių Europa pernelyg dažnai asocijuojasi su Briuseliu – viską sprendžiančia Europos sostine. Iš apklausų rezultatų matyti, kad ES atrodo esanti pernelyg biurokatiška, pernelyg neskaidri, pernelyg toli – trumpai tariant, per toli nuo savo piliečių. Naujausio „Eurobarometro“ duomenimis, 58 % europiečių nebesitiki ES institucijomis.

Regionų komiteto nuomone, sprendimo reikia ne „iš viršaus“, bet iš „iš apačios“ – jį turi pateikti išrinkti vietos ir regionų atstovai. Ne tautų Europa, bet regionų Europa. Iš tikrųjų aukš-

**(Re)New
EUROPE**
8th European Summit of
Regions and Cities
#EULocal

čiausiojo lygio susitikimui specialiai pasirinktas Bukarešto deklaraciją įkvėpęs šūkis, kuriuo raginama kurti naują (atnaujintą) Europą (angl. „(Re)New Europe“).

Iš tikrųjų šios Europos vadovams skirtos deklaracijos tikslas yra (iš naujo) sukurti tokią ES, kurioje būtų „sustiprintas [jaunimo] priklausymo Europos projektui jausmas“ ir „Europos integracijos procesas nepasuktų atgal“. Bet kaip ši Europos jausmą būtų galima įkvėpti jaunajai kartai, kuri rinkimuose dalyvauja daug pasyviau už kitas rinkėjų grupes?

„Demokratija prasideda mūsų regionuose ir miestuose“

Nepakankamas dalyvavimas politiniuose rinkimuose nereiškia, kad nedalyvaujama politiniame gyvenime. Šiandien tai akivaizdu matant, kiek daug jaunų žmonių yra pasiryžę kovoti už klimata, didesnę socialinę teisingumą ir demokratiją visoje Europoje – jaunimas nevengia diskusijų.

Į didelį hierarchiškumą ir biurokратиškumą linkstanti Europa vis tiek yra grindžiama vienu esminiu principu – subsidiarumu. Pagal subsidiarumo principą Sąjunga gali imtis veiksmų tik jei valstybės negali pasiekti geresnių rezultatų savo lygmenimis. Todėl pirmenybė visada teikiama žemesniam lygmeniui tiek, kiek juo galima veiksmingai vykdyti viešąją politiką.

Tačiau, jei veiksmingiausias lygmuo yra ne Europos ir ne nacionalinis, bet regioninis, kodėl nesiimti veiksmų vietos lygmeniu? „Demokratija prasideda mūsų regionuose ir miestuose. Išrinkti vietos pareigūnai yra arčiausiai žmonių ir kasdien bendrauja su piliečiais“, – sakė Europos regionų komiteto pirmininkas Karl-Heinz Lambertz.

Jei ES visų pirma yra ekonomikos ir finansų sąjunga, kaip norėjo jos kūrėjai, „socialinėms teisėms būtina skirti tiek pat dėmesio kaip ir ekonominėms teisėms“. Tai galima užtikrinti

imantis veiksmų trimis aspektais – ekonomika, socialine sritimi ir aplinka, – kad iš tikrųjų galėtume įgyvendinti JT darnaus vystymosi tikslus.

Norint visa tai užtikrinti, reikia „didesnės decentralizacijos“, pirmiausia – investicijų. Štai kodėl Bukarešto deklaracijoje taip pat reikalaujama Europos Sąjungai užtikrinti „plataus užmojo biudžetą“. Ar Europa bus pasirengusi patikėti savo miestams ir regionams daugiau valdymo? Tai didelis iššūkis kitai Komisijai, kurios kadencija prasidės šiemet, po Europos rinkimų.

Per aukščiausiojo lygio susitikimą Karl-Heinz Lambertz ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pirmininkas Luca Jahier dar kartą ragino Europos institucijas dirbti stengiantis sukurti „nuolatinių konsultacijų mechanizmą“. Nors šių dviejų komitetų rekomendacijos tėra patarimosios, Regionų komitetas nuo 2015 m. jau yra surengęs daugiau kaip 200 dialogų, subūrusius daugiau kaip 40 000 piliečių. Komitetas taip pat ragina kitą (2020 m.) ES biudžetą padidinti nuo 1 % iki 1,3 % 27 ES šalių bendrųjų nacionalinių pajamų. ■

Amaury Bisiaux studijavo politinę komunikaciją Prancūzijos Sorbonos universitete. Laimėjęs 2018 m. Regioninės ir miestų politikos generalinio direktorato surengtą „EUinMyRegion“ tinklaraščių konkursą, jis buvo apdovanotas Briuselyje vykusiais trijų mėnesių trukmės politinės komunikacijos kursais, o paskui buvo atrinktas kaip akredituotas jaunas žurnalistas, kuriam buvo pavesta informuoti apie Bukarešto aukščiausiojo lygio susitikimą.

DAUGIAU INFORMACIJOS

<https://cor.europa.eu/en/summit2019>

„INTERREG savanoriškas jaunimas“

Savanoriškai įgyvendinamos jaunatviškos idėjos siekiant didinti sanglaudą Europoje

Į 2019 m. kovo 14–15 d. Bukarešte, Rumunijoje, vykusį 8-ąjį Europos regionų ir miestų aukščiausiojo lygio susitikimą susirinko daugiau kaip 900 ES, nacionalinių, vietos ir regionų vadovų, kad galėtų aptarti Europos Sąjungos ateitį ir galimybes veiksmingiau įtraukti piliečius į Europos projektą. Šį renginį kartu organizavo Europos regionų komitetas, Europos Sąjungos Tarybai pirmininkaujanti Rumunija ir Rumunijos delegacija Regionų komitete. Per šį renginį, siekiant pasidalyti nuomonėmis artėjant kitai ES institucijų kadencijai, buvo priimta vietos ir regionų vadovų deklaracija dėl Europos ateities. <https://bit.ly/2Y6aEbV>

Toliau kviečiame susipažinti su dviejų šiame aukščiausiojo lygio susitikime dalyvavusių jaunųjų iniciatyvos „INTERREG savanoriškas jaunimas“ (toliau – IVY) žurnalistų įspūdžiais ir nuomonėmis.

Europos savanorių tarnyboje dirbau su aukštojo mokslo projektu, vykdytu Portugalijoje Bragoje veikiančiame Minjo universitete. Taip pat pagal IVY dalyvavau INTERREG Pietų Baltijos programoje Gdanske, Lenkijoje.

DABAR SANGLAUDA EUROPOJE DIDESNĖ NEI KADA NORS ANKSČIAU

Dirbdamas INTERREG Pietų Baltijos jungtiniame sekretariate kaip IVY savanoris, turėjau galimybę sudalyvauti 8-ajame Europos regionų ir miestų aukščiausiojo lygio susitikime, per kurį daugiausia dėmesio skirta sanglaudos politikos svarbai.

Norėdama skatinti darnų savo vystymąsi, Europos Sąjunga turi didinti savo ekonominę, socialinę ir teritorinę sanglaudą, laikydamasi subsidiarumo principo.

Pavienės ES valstybės narės, ypač mažiau išsivysčiusiosios, negali sumažinti ir įveikti sudėtingų jų regionuose kylančių problemų, veikdamos atskirai. Iš tikrųjų, labai svarbu

strategiškai naudotis Europos struktūriniais ir investicijų fondais (ESI fondais), kaip per renginį pabrėžė už regioninę politiką atsakinga Europos Komisijos narė Corina Crețu.

Įgyvendinant žmonių tarpusavio ryšiais grindžiamus sanglaudos politikos projektus, ši politika yra veiksminga priemonė kurti ir išlaikyti ES piliečių tarpusavio ryšius ne tik vietos, bet ir pirmiausia – valstybių narių regionų ir miestų lygmenimis. Ji taip pat įtraukta į įvairias tarpvalstybines programas, pavyzdžiui, į INTERREG. Be to, pagal ją stiprinamas nuolatinis struktūrinis dialogas, grindžiamas ES institucijų, pavyzdžiui, Europos Komisijos, ir valstybių narių regionų tarpusavio supratimu, kuris yra įmanomas dėl veiksmingo ir puikiai veikiančio daugiapakopio valdymo. Jų tikslas – priimti naujus visuotinius iššūkius ir sustiprinti Europos žmonių vienybės dvasią. Tai yra svarbiausias dalykas atgaivinant pridėtinę sanglaudos politikos vertę, kaip nurodyta Bukarešto deklaracijoje: „kuriant ES iš apačios, kartu su regionais ir miestais“.

Danilo Distefano

Aš, kaip buvęs iniciatyvos „INTERREG savanoriškas jaunimas“ dalyvis iš Prancūzijos, buvau išsiųstas į Emilijos-Romanijos regiono (Italija) Europos reikalų biurą, kuriame padėjau vykdyti su INTERREG MED projektais susijusią veiklą.

NUO INTERREG VIETOJE IKI REGIONŲ IR MIESTŲ AUKŠČIAUSIOJO LYGIO SUSITIKIMO

Aš, kaip iniciatyvos „INTERREG savanoriškas jaunimas“ atstovas, dalyvaudamas regionų ir miestų aukščiausiojo lygio susitikime turėjau galimybę pažvelgti į sanglaudos politiką kitu kampu. Dalyvaujant iniciatyvoje IVY, jauniems Europiečiams siūloma įsitraukti į tarpregioninėse INTERREG programose dalyvaujančių vietos institucijų darbą ir remti bei propaguoti jų rezultatus jų aprėpties bendruomenėse. Ji man suteikė galimybę padėti įtraukti į tokias programas Emilijos-Romanijos regioną (Italija) ir savo akimis pamatyti, kaip pagal IVY bendradarbiaujama su akademinės bendruomenės nariais ir asocijuotaisiais bei privačiais šios srities partneriais.

Jų veiksmai –grindžiami Europos prioritetais – ir „iš apačios į viršų“ teikiamos rekomendacijos nacionalinėms ir Europos institucijoms, įtraukiami į nuolatinį dialogą, per kurį keliami klausimai dėl kiekvienu politiniu lygmeniu suteikiamų įgaliojimų vykdyti reformas bei politiką ir daryti poveikį Europos lygmeniu.

Galimybė apie tai pakalbėti buvo išbandyta Bukarešte, į kurį 150 vietos vadovų buvo pakviesti aptarti būtinybę vietos lygmens valdžiai suteikti daugiau galių sprendžiant Europos klausimus. Daugiausia diskutuojant trimis aukščiausiojo lygio susitikimo temomis – demokratijos, artumo ir solidarumo –, buvo sutarta, kad išrinktoms vietos institucijoms, kurios turi platesnių žinių ir gali pasiekti daugiau žmonių, tenka be galo svarbus vaidmuo sprendžiant bendruosius ir (arba) specialiuosius šiandienos visuomenės sunkumus.

Tačiau, kaip jos gali atnaujinti arba kurti naują Europą, kaip nurodyta aukščiausiojo lygio susitikimo pavadinime „(Re)New EUrope“? Reikia priimti iššūkį – suartinti ES su jos piliečiais. Daugelis dalyvių sakė, kad Europos Parlamento rinkimų kampanijos turėtų būti labiau europinės ir mažiau orientuotos į nacionalines programas. Kad būtų galima skatinti pasitikėjimą ir ryšius, Regionų komitetas ragina kurti daugiau demokratinio dalyvavimo kanalų ir užtikrinti, kad didelis sanglaudos politikos poveikis būtų matomesnis ir žinomesnis Europos piliečiams, pradedant, pavyzdžiui, nuo tokių nedidelių iniciatyvų kaip IVY.

Elodie Joseph-Auguste

Moravijos-Silezijos kraštas. Pažangus, inovatyvus ir puikiai subalansuotas

Čekijos Šiaurės Rytuose plytintis Moravijos-Silezijos kraštas yra trečias pagal gyventojų skaičių šalies regionas. Šis, nors ir labai industrializuotas regionas, taip pat gali pasigirti nuostabiais kalnuotais kraštovaizdžiais, trimis didelėmis saugomomis teritorijomis ir keliais mažesniais gamtos draustiniais.

A nksčiau šis vienas iš 14 Čekijos administracinių regionų buvo padalytas į istorines Moravijos ir Silezijos žemes. Net regiono sostinę Ostravą sudaro Moravijos dalis („Moravská Ostrava“) ir Silezijos dalis („Slezská Ostrava“).

2019 m. pradžioje šiame 5 427 km² ploto regione gyveno 1 203 299 žmonių. Jis yra tankiausiai po Prahos apgyvendintas Čekijos regionas (222 gyventojai viename km²). Didžiausias regiono miestas – Ostrava, kurioje gyvena beveik 300 000 gyventojų.

2017 m. Moravijos-Silezijos krašto bendrasis vidaus produktas (BVP) siekė 18 017 mlrd. EUR ir sudarė 9,38 % nacionalinio BVP. Regiono BVP vienam gyventojui siekia 82,4 % nacionalinio vidurkio ir 74 % ES vidurkio.

Tai vienas labiausiai industrializuotų Čekijos regionų. 2017 m. jo pramonė sudarė 41,7 % BVP. Darbo vietų skaičius šiuo metu didžiausias nuo 2000 m.: dirbančių žmonių dalis 2017 m. siekė 59,4 % ir buvo didžiausia per visą dešimtmetį. Pagrindiniai pramonės sektoriai yra geležis ir inžinerija, o pastarąjį dešimtmetį vis didesnis vaidmuo teko automobilių pramonei ir informaciniams technologijoms. Regionas taip pat turi ilgą anglių kasybos tradiciją (žr. toliau).

2018 m. universitetinį išsilavinimą įgijusių gyventojų dalis sudarė 16,8 %. Lyginant visos Europos inovacijų lygį, šiuo metu Moravijos-Silezijos kraštas yra ties viduriu. Mokslinių tyrimų, technologijų plėtros ir inovacijų srityse daugiausia pirmuoja didelės tarptautiniu mastu veikiančios technologijų įmonės.

2017 m. pradžioje buvo sukurtas Moravijos-Silezijos inovacijų centras, kuriam pavesta skatinti augimą ir inovacijas įmonėse. Neseniai regione taip pat buvo sukurti keli dideli pramoniniai rajonai, mokslo ir technologijų parkai ir kiti projektai, pritraukiantys įdomų investuotojų portfelį. Ostravoje yra įsikūręs superkompiuterių centras „IT4Innovations“, teikiantis paslaugas mokslinių tyrimų grupėms ir įmonėms.

Puikios jungtys

Didžioji regiono dalis pasižymi gera greitkelių infrastruktūra. Daugelis miestų ir kaimų naudojami jungtimis su D1 greitkelio ir geležinkelių koridoriais. Kalbant apie tranzito koridorius pažymėtina, kad regionas yra palankioje geografinėje vietoje, nes yra sujungtas su Lenkija ir Slovakija. Tarptautiniame oro uoste yra įvairios infrastruktūros lėktuvams, keleiviams ir kroviniams. Itin gerai išplėtotą integruotą viešojo transporto

sistema, todėl beveik 80 % gyventojų gyvena prie geležinkelių tinklo prijungtose bendruomenėse.

Regiono plyti trys 17,3 % jo geografinio ploto užimančios saugomos išskirtinio natūralaus grožio teritorijos. Jose plyti Beskidų ir Jesenykų kalnų vietovės, taip pat Oderio upės ir Paodrių regiono šlapžemės. Moravijos-Silezijos krašte yra keli dideli sveikatingumo kurortai; kasinėjimo tyrimai parodė, kad Ostravos kasyklų vanduo buvusiosiose anglių kasyklose savo grynumui prilygsta „Spa“ vandeniui, todėl rengiami jo išgavimo planai.

Regionas pasižymi turtingu kultūros paveldu – jo kraštovaizdyje išsibarsčiusios 103 pilys ir tvirtovės. Čia vyksta daug tarptautinių muzikos festivalių ir kitų kultūros, sporto bei visuomeninių renginių, pavyzdžiui, 2019 m. pabaigoje vyks Pasaulio jaunimo ledo ritulio čempionatas.

Inovatyvūs įmonių vadovai vertina šio regiono gyvenimo kokybę. Iš daugybės pranašumų būtų galima paminėti galimybę leisti laiką kalnuose, kultūros ir sporto veiklą, sveikatos priežiūrą, šeimoms tinkamą infrastruktūrą, apgyvendinimą ir galimybes išlaikyti gerą profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyrą. ■

DAUGIAU INFORMACIJOS

<https://www.msk.cz/index-en.html>

Persitvarkantis anglių pramonės regionas

Perėjimas prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos apskritai gali teigiamai veikti ES ekonomiką. Vis dėlto, atsisakant tradicinių sektorių, pavyzdžiui, anglių sektoriaus, taip pat randasi įvairių sunkumų ir gali padidėti socialiniai bei regionų skirtumai. Todėl šiam išsamaus modernizavimo procesui reikia gero valdymo, užtikrinant sąžiningą ir visiems socialiai priimtina pertvarką.

Kurdama energetikos sąjungą Komisija ėmėsi iniciatyvos teikti prie konkrečių poreikių pritaikytą paramą pertvarkai anglių pramonės regionuose. Iniciatyvos tikslas – padėti šiems regionams planuoti su jų energetikos pertvarka susijusius struktūrinius pokyčius ir atsižvelgti į galimą neigiamą socialinį ir ekonominį poveikį.

Iš Komisijos ekspertų sudarytos šalių komandos teikia paramą, o Komisijos organizuojamoje Europos lygmens platformoje buriasi visi susiję suinteresuotieji subjektai ir sudaromos sąlygos naudotis technine parama bei stiprinti gebėjimus.

Siekdamos parengti ekonomikos įvairinimo ir technologijų pertvarkos spartavimo sprendimus, šalių komandos tvirtai bendradarbiauja su regioninėmis bei nacionalinėmis valdžios institucijomis ir kitais susijusiais subjektais. Jos taip pat teikia regionams gaires, kaip kuo geriau pasinaudoti esamu finansavimu, savo pažangiosios specializacijos strategijomis, skatinti novatoriškas įmones ir įgyvendinti priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo strategijas. Šiuo tikslu taip pat teikiamas sanglaudos politikos finansavimas, užtikrinantis stabilų ir ilgalaikę investavimo sistemą.

Savo patirtimi anglių pramonės regionai dalijasi platformoje, kurioje buriasi regionų ir nacionaliniai atstovai, socialiniai partneriai, pramonės atstovai ir pilietinė visuomenė, kad galėtų pasidalyti gerą patirtimi ir pasimokyti vieni iš kitų. Europoje aktyvi anglių kasyba tebevykdoma 41 regione dvylikoje valstybių narių, įskaitant Čekijos Moravijos-Silezijos, Užčio prie Labės ir Karlovi Varų regionus. 2018 m. kovo mėn. prie platformos prisijungusiame Moravijos-Silezijos krašte anglių kasybos sektoriuje dirba 10 000 žmonių.

Pirmoji kasyklų uždarymo banga nusirito 1989 m. Dabartinė antroji banga tiesiogiai veikia visas gyvenimo sritis: kadangi

< Netoli Karvinos buvusios Barbaros kasyklos pastatai paversti laisvalaikio ir įvairių susibūrimų vieta

regione įsikūrusios didelės nuo anglių priklausomos pramonės korporacijos, jį pertvarkant žmonės gali prarasti darbą ir išvykti, todėl gali sumažėti gyventojų. Kartu užsidarys tradicinės anglimis kūrenamos šiluminės elektrinės ir jėgainės, todėl gali padidėti energijos kainos. Esamos jėgainės reikės pakeisti, o tam prireiks didžiulių pastangų ir daug finansavimo.

Nauja pradžia

Čekijos Vyriausybė pradėjo įgyvendinti programą RE:START, kuria siekiama padėti vykdyti struktūrinių sunkumų patiriančių regionų pertvarką. Pagrindinis programos garantas yra Vyriausybė, nors nacionaliniu lygmeniu jai konkretaus finansavimo neskirta. Programai RE:START taikomi esami mechanizmai, pagal kuriuos galima gauti viešųjų lėšų tiek pagal Europos, tiek pagal nacionalines programas. Pagal ją galima skelbti specialius šiems trims susijusiems regionams skirtus kvietimus teikti pasiūlymus arba per nacionalinius kvietimus pirmenybę teikti anglių pramonės regionams, pavyzdžiui, skiriant priemokas. Šiuo metu paraiškas galima teikti dėl iš viso 700 mln. EUR vertės programų.

Pagal programą RE:START parengta restruktūrizavimo strategija, kurioje nustatyti keli Moravijos-Silezijos krašto pertvarkos ramsčiai. Jos tikslas – padėti vietos žmonėms prisitaikyti prie pokyčių ir pritraukti užsienio investicijų, kurios suteiktų dides-

nės pridėtinės vertės. Kaip prioritetas nustatyta parama moksliniams tyrimams ir technologinių plėtrai, nes tai naudinga regiono ekonomikai. Nepamiršti ir vietos gyventojai, nes regionas siekia suteikti geresnių galimybių įgyti išsilavinimą, daug dėmesio skirdamas techniniams dalykams, ir taip pašalinti su galimu socialiniu nestabilumu susijusias kliūtis.

Viena iš tokių pertvarkos iniciatyvų yra projektas „Kraštovaizdis po kasybos“, skirtas tarp Karvinos, Haviržovo ir Orlovo miestų esančiai teritorijai, kurioje per praėjusius tris šimtmečius labai intensyviai vykdyta anglių kasyba. Kai kurios kasyklos tebeveikia, bet jas planuojama uždaryti, todėl kyla klausimas, kaip rasti regionui naują prasmingą ir funkcionalų sprendimą.

Yra galimybių panaudoti buvusių anglių kasyklų teritorijas lengvajai pramonei, laisvalaikio parkams, moksliniams tyrimams ir technologinei plėtrai, daugiaviečiams reikmėms arba trumpalaikėms pramoginėms reikmėms. Vykdomi darbai, siekiant padidinti ežero „Karvinské moře“ ir teritorijos, kuri supa pakrypusiąją bažnyčią ir kuri per pastaruosius 300 metų pažėmėjo 37 metrus, patrauklumą. Taip pat randama naujų būdų panaudoti Barbaros kasyklos gamybos patalpas ir 80 m aukščio Františkovo anglių kasyklos šachtą. ■

DAUGIAU INFORMACIJOS

<https://restartregionu.cz/in-english/>

Didžiuojasi regionu ir jo dinamiškomis permainomis

Čekijos šiaurės rytinėje dalyje, kuri anksčiau buvo vadinama šalies plienine širdimi, gyvena stiprūs ir atsparūs žmonės. Šiandien regionas matomas visiškai naujoje šviesoje. *Panorama* pakvietė regiono prezidentą Ivo Vondrák paaiškinti, kaip Moravija-Silezija virto viena dinamiškiausių šalies vietovių, regionu, kuris skatina inovacijas ir švietimą, kasmet pritraukdamas vis daugiau turistų.

Pone Prezidente, Moravijos-Silezijos regione vyksta permainos. Kaip prie šio proceso prisidėjo Čekijos įstojimas į ES?

Praėjus 15 metų, aš vis dar manau, kad šalies įstojimas į ES buvo teisingas žingsnis, atnešęs daug naudos mūsų regionui ir visų pirma čia gyvenantiems žmonėms. Moravija-Silezija turi ilgą pramonės istoriją, kurią lėmė turtingi regiono anglių klodai. Aukštutinės Silezijos baseine glūdi didžiausi anglių telkiniai šalyje. Anglys čia kasamos nuo XVIII a.

Kalnakasybos nuosmukis prasidėjo praėjusio amžiaus pabaigoje ir sukrėtė regioną bei jo gyventojus. Čekijos įstojimas į ES padėjo mums prisitaikyti prie pokyčių ir pradėti nuošalis ateičiai „be anglių“. Artėjantis kalnakasybos žlugimas taip pat turės įtakos kitoms pramonės šakoms, kurios tiesiogiai priklauso nuo anglių,

pavyzdžiui, plieno ir elektros energijos gamybai. Tinkamas būdas prisitaikyti prie šių pokyčių yra skatinti inovacijas, skaitmeninimą ir naujų įgūdžių lavinimą.

Manau, judame teisinga kryptimi. Dauguma mūsų regiono žmonių anksčiau dirbo sunkiojoje pramonėje. Informacinių technologijų ir transporto priemonių gamyboje dabar dirba tiek, kiek plieno pramonėje, o tai yra gera žinia, nes turime suteikti savo žmonėms įdomių darbo galimybių. Moravijoje-Silezijoje ilgą laiką mažėjo gyventojų. Naujaisi duomenys teikia vilčių, nes per metus iš regiono išvykusių gyventojų skaičius sumažėjo perpus. Mes siekiame sustabdyti talentingų, patyrusių ir jaunų žmonių praradimą. Tai reiškia, kad reikia užtikrinti gerą darbą už gerus pinigus, geras laisvalaikio galimybes malonioje ir sveikoje aplinkoje.

Kaip padeda finansavimas iš ES? Ar galite paminėti kokius nors konkrečius projektus?

Europos finansavimas svariai prisidėjo prie gyvenimo kokybės Moravijoje-Silezijoje. Svarbiausi projektai vykdyti transporto, socialinių paslaugų ir sveikatos priežiūros, mokslo, mokslinių tyrimų ir inovacijų srityse. Daug projektų būtų likę neįgyvendinti be finansavimo iš ES arba būtų įgyvendinti daug lėčiau ir mažesniu mastu.

Europos dotacijos labai prisidėjo prie transporto infrastruktūros rekonstrukcijos ir plėtros. Kokybiška transporto infrastruktūra yra ekonominis daugiklis, turintis teigiamą poveikį užimtumui ir ekonomikos stabilizavimui. Konkrečiai kalbant, regionas investavo 207 mln. EUR į kelių rekonstrukciją ir remontą. Šios lėšos gau-

» Svarbų vaidmenį vaidina Anglijų pramonės regionų pertvarkos platforma. Europos Komisijos sprendimą vertiname labai teigiamai. «

tos pagal ES Moravijos-Silezijos regiono veiksmų programą ir iš mūsų pačių išteklių. Viena didžiausių investicijų – apie 21 mln. EUR – buvo Opavos aplinkkelis, kuris sumažino spūstis mieste.

Taip pat buvo svarbios investicijos į sveikatos priežiūrą: Europos finansavimas leido Frydek Mysteko ligoninėje įrengti operacines ir padėjo pastatyti bei įrengti Opavos Silezijos ligoninės stacionarius skyrius.

Beveik 228 mln. EUR skirta mokslinių tyrimų centrų, kuriuose daugiausia dėmesio skiriama energetikai, aplinkai ir į ateitį nukreiptiems superskaičiavimams, statybai. Modernios ketvirtosios kartos pramonės kūrimas yra toks pat svarbus, kaip ir pažangios technologijos mūsų miestuose ir regionuose.

Ištekliai, kuriuos galime gauti iš Europos fondų, yra svarbūs mūsų regiono vystymuisi. Svarbų vaidmenį vaidina Anglijų pramonės regionų pertvarkos platforma. Europos Komisijos sprendimą vertiname labai teigiamai. Parama perėjimui prie mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančios energijos taip pat numatyta Čekijos Vyriausybės programoje RE-START, kuria siekiama atsižvelgti į konkrečius persitvarkančių anglijų pramonės regionų poreikius.

Kaip planuojate panaudoti būsimą Europos finansavimą?

Moravija-Silezija, remdamasi Vyriausybės restruktūrizavimo strategija, nustatė pagrindinius savo pertvarkos ramsčius. Norime ir toliau remti vietas įmones, kad jos galėtų prisitaikyti prie pokyčių, ir pritraukti daugiau į augimą ir eksportą orientuotų Čekijos bei užsienio kompanijų. Pagrindinis prioritetas yra remti mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą, kurie duos naudos vietas ekonomikai. Čia ėmėmės aktyvių veiksmų ir kartu su Ostravos savivaldybe bei universitetais įsteigėme Moravijos-Silezijos inovacijų centrą (MSIC). Tokiu būdu paskatinome didesnę inovacijų naudojimą ir padėjome įmonėms siekti pažangos. MSIC įsteigimas buvo ypač svarbus mūsų regionui. Tai vieta, kurioje susitinka drąsios idėjos ir talentingi žmonės, kur galima nustatyti būsimą regiono kryptį. Manau, kad MSIC galima išplėsti, pasiūlant įvairesnių paslaugų, skirtų verslui, inovacijoms ir drąsiam planavimui remti.

Kita svarbi mūsų regiono partnerė yra investicijų ir plėtros įmonė „Moravian-Silesian Investment and Development“ (MSID), skatinanti vystymąsi ne tik per verslą ir rinkodarą, bet ir per investicijas. Moravijos-Silezijos užimtumo paktas („MSPakt“) padeda mums valdyti regiono

darbo rinką. MSIC, MSID ir „MSPakt“ kartu labai prisideda prie mūsų regiono vystymosi, konkurencingumo didinimo ir žmonių gyvenimo kokybės. Manau, kad su ES pagalba jau pačioje pradžioje pasiekėme labai gerų rezultatų ir galime užbaigti pertvarkymą.

Mes nesėdime sudėję rankų – turime labai konkrečių planų. Pavyzdžiui, projektu „Kraštovaizdis po kasybos“ siekiama rasti protingų ir veiksmingų būdų, kaip panaudoti nuo anglijų kasybos nukentėjusias kasybos vietas. Taip pat planuojame statyti kompleksinį reabilitacijos centrą Tršinece ir modernizuoti Frydek Mysteko ligoninės Pulmonologijos skyrių. Be to, rengiami strateginiai projektai, kurie turėtų pagerinti švietimo standartus. Taigi, žinome, kaip tinkamai panaudoti Europos finansavimą, pabrėždami savo piliečių gyvenimo kokybę ir aplinką. Labai džiaugčiausi, jeigu mūsų regionas ir toliau gautų Europos paramą, nes ji labai svarbi tiek Moravijai-Silezijai, tiek čia gyvenantiems žmonėms. ■

Dolny Vitkovica keičia savo veidą

Dolny Vitkovica yra unikalus pramonės rajonas, kuriame ne tik demonstruojamas istorinis išsaugotas originalus „anglių, kokso ir geležies“ procesas, bet ir galima praleisti laisvalaikį bei daugiau sužinoti apie gamtos arba pramonės pasaulį.

1 828 m. įsteigta geležies gamykla, o vėliau – anglių kasykla, suformavo pramoninį tūkstančius žmonių įdarbinusio regiono charakterį. Vis dėlto 1998 m. gamyba sustojo.

Todėl kilo klausimas, ką daryti su šiuo unikaliu pramonės rajonu. Viena iš galimybių buvo gamyklą visiškai nugriauti. Laimei, galiausiai apsispręsta teritoriją atstatyti ir paversti kompleksą unikaliu švietimo, kultūros ir socialiniu centru, kuriame dabar gali lankytis ir jaunimas, ir suaugusieji (žr. vaizdo įrašą).

1. „Gong“: Anksčiau čia buvo saugoma 50 000 m³ išgrynintų aukštakrosnių dujų. Dabar „Gong“ patalpose telpa iki 2 000 lankytojų, dalyvaujančių švietimo, kultūros ir socialiniuose renginiuose. Čia mokomi universitetų studentai, rengiamos tarptautinės konferencijos ir kongresai, praktiniai seminarai, mokymo kursai ir meno parodos.

2. „Bolt Tower“: Anksčiau 1-osios aukštakrosnės traktuose kasdien būdavo pagaminama iki 1 200 tonų luitinio ketaus. Šiandien per lankytojų rengiamas geležies gamybos ekskursijas keliaujama tuo pačiu maršrutu, kuriuo luitinio

OSTRAVOJE KELIĄ SKINASI BANDOMASIS SOCIALINIŲ BŪSTŲ PROJEKTAS

Projektas „Vieta, kurią gali vadinti namais“, kurį vykdant daug dėmesio skirta įtraukiai veiklai ir socialiniam būstui, užsitikrino 2018 m. „RegioStars“ apdovanojimą 3-ioje kategorijoje „Geresnis viešųjų paslaugų prieinamumas“. Vykdamas šį projektą, trečiame pagal dydį Čekijos mieste renovuota 150 butų, skirtų šeimoms, kurioms kitaip būtų tekę gyventi standartų neatitinkančiuose būstuose. Pagal jį taip pat plėtoti procesai siekiant sudaryti palankesnes sąlygas gauti būstą, kurta bendradarbiavimo su miesto rajonais sistema ir teikta socialinė parama gyventojams, kad jie galėtų gyventi stabiliau bei saugiau ir įsitraukti į bendruomenės veiklą.

<https://europa.eu/!JR33tP>

3.

4.

5.

6.

ketaus gamybos žaliavos vežtos pas „seniausią šios vietovės damą“ – taip pavadintą todėl, kad jos pamatai buvo padėti dar 1911 m. Nuo 2015 m. galima apsilankyti naujajame „Bolt Tower“ pastate, kuriame veikia didžiausia Ostravos kavinė.

3. Mokslo ir technologijų centras. 14 000 m² teritorijoje per smagų žaidimą pristatomas mokslas bei technologijos ir taip atskleidžiamos šiolaikinių technologijų paslaptys. Čia demonstruojamos mokslo misterijos, įdomūs pasaulio moksliniai tyrimai ir techninės idėjos. Jauni ir suaugę atradėjai gali sužinoti, kaip veikia miestai, radijas arba žmogaus organizmas, kas yra vaivorykštė ir kaip laivai orientuojasi jūroje. Šiame įspūdingos architektūros pastate įrengtos auditorijos su puikia įranga, paskaitų salės, kino teatras, kuriame telpa 200 žiūrovų, ir moderni techninė ir garso bei vaizdo įranga.

4. Mokslo ir technologijų centras U6. Du gigantiškus 900 t pūstuvus supa daugiau kaip 100 sąveikiųjų parodų, kuriose įdomiai aiškinamas mokslas ir technologijos. Tarp istorinių pūstuvų ir kilnojamųjų eksponatų lankytojai gali išvysti dar neregėtų dalykų ir išsiaiškinti net sudėtingiausius techninius klausimus. Jie gali patys pabandyti išlieti plieno lakštą, pastatyti geležinį tiltą arba pagaminti elektros energijos – ir netgi „išskristi“ į kosmosą.

5. Hlubinos kūrybos centras. 2015 m. gegužės mėn. ši buvusi Hlubinos bituminių anglių kasykla buvo atidaryta kaip senojo pramoninio komplekso sudedamoji dalis. Iš senųjų pastatų sukurtas naujas meno kvartalas, kuriame

siekama mokyti dalyvius humanitarinių mokslų ir menų bei amatų. Buvę veiklos ir administraciniai pastatai tapo įvairių sričių kultūros centru, kuriame įrengti kino teatrai, muzikos repetitijų patalpos ir įrašų studija, demonstravimo erdvės, studijos ir šokių salės.

6. Festivalių parkas. Šioje pramonine dvasia alsuojančioje 200 000 m² ploto vietoje sukurta nepakartojama aplinka didžiuliams ir mažiau lankytojų sulaukiantiems „neformaliniams“ festivaliams bei renginiams.

Visi šie lankytojų traukos taškai sukurti taip pat naudojantis ES lėšomis: 8 projektai įgyvendinti naudojantis lėšomis iš ERPF, skyrusiu beveik 48 mln. EUR. Visos investicijos į šiuos projektus sudarė beveik 70 mln. EUR.

Pertvarka taip pat paskatino sinergiją regione, nes buvo įgyvendinta dešimtys įvairių sričių projektų. Ši vietovė tapo esminiu etapu atgaivinant švietimo ir laisvalaikio veiklą ne tik vietos mastu, bet ir visame Moravijos-Silezijos krašte. ■

DAUGIAU INFORMACIJOS:

<http://www.dolnivitkovice.cz>

<https://www.youtube.com/watch?v=a3rR5VJK5p4&t=79s>

ES finansavimas skatina turizmą Moravijoje-Silezijoje

Europos lėšomis taip pat padedama gerinti turistines Moravijos-Silezijos krašto vietas, nes tobulinama čia atvykstantiems lankytojams ir vietos turistams skirta infrastruktūra.

Beskidų kalnų papėdėje įsikūrę miesteliai yra vienos iš labiausiai lankomų Čekijos vietų. Nė vienas lankytojas neturėtų praleisti progos paragauti kvapnios imbierų duonos Štramberge, mieste, kuris dėl savo grožio vadinamas Moravijos Betliejumi. O štai Novy Jičyno miesto aikštė yra viena gražiausių šalyje. Lankytojai gali sudalyvauti puikioje sąveikioje parodoje Novy Jičyno lankytojų centre, kurioje pasakojama istorija apie ilgą miesto skrybėlių gamybos tradiciją. Šiai parodai iš ERPF skirta 238 436 EUR, o visas projektas kainavo 511 929 EUR.

Kitas Beskidų papėdės perlas yra Pršyboro miestas – Sigmund Freud gimtinė. Be įžymaus psichoanalizės pradininko šeimos namų, miestas taip pat puikuoja XI a. Pijorų vienuolynu. Plataus masto pastato renovacija pritraukė ERPF finansavimą dviem etapais, per kuriuos skirta iš viso 1 059 580 EUR (iš viso ji kainavo 1 295 519 EUR). ES lėšų taip pat skirta pasakiškiems vienuolyno sodams atkurti. Vienuolyne įsteigta Sigmund Freud atminimo salė, veikia biblioteka ir Pršyboro istorijos paroda.

Sveikos atrakcijos

Jesenykų kalnų papėdėje įsikūręs vaizdingas sveikatingumo miestas Karlova Studanka didžiuojasi švariausiu oru Vidurio Europoje. O štai Bruntale – seniausiame Čekijos mieste – turistai gali apsilankyti pilyje arba išbandyti Bruntalo sveikatingumo centrą bei pasimėgauti jo vandens atrakcionais. Rekonstrukcija iš viso kainavo 5 617 409 EUR, o ES įnašas sudarė 1 860 464 EUR.

Kitas įdomus šios vietovės traukos taškas – istorinis dar 1898 m. nutiestas siaurosios vėžės geležinkelis, einantis palei „šimto posūkių liniją“ nuo Tršemešnos Silezijoje iki Osoblahos. Siaurosios vėžės geležinkelio modernizavimo ir plėtros projektas iš dalies finansuotas ES lėšomis (ES įnašas siekė

142 801 EUR, o visos išlaidos sudarė 350 940 EUR); pagal jį taip pat buvo įsigyti istoriniai ekskursijoms skirti riedmenys.

Iš Jesenykų dviratininkai gali leistis į kelionę vaizdinguoju Silezijos taku, vedančiu nuo Krnovo iki Silezijos baltojo perlo – Opavos miesto ir toliau iki barokinės Kravaržų pilies. Krnovą ir Velke Hoštices jungiantis dviračių takas nutiestas naudojantis 1 638 630 EUR parama iš ES (iš viso jis kainavo 2 403 372 EUR).

Galiausiai atvykstame į Opavą – buvusią Austrijos, o vėliau – Čekijos Silezijos krašto sostinę. Miestą puošia *art nouveau* namai, aikštės ir bažnyčios. Čia dirbo garsus pasaulio architektas Leopold Bauer ir neatsitiktinai mieste veikia seniausias, trečias pagal dydį Čekijos muziejus – Silezijos muziejus (įkurtas 1814 m.). Muziejui renovuoti ir Silezijos parodai, kur turtingoje kolekcijoje šiuolaikinėmis technologijomis pristatoma Silezijos istorija, kultūra ir gamtos stebuklai, sukurti buvo skirta 2 885 571 EUR iš ES (iš viso šie darbai kainavo 4 003 644 EUR).

Priešistorės laikais besidominčius lankytojus patrauks netoli Karvinos veikiantis parkas „DinoPark Ostrava“, kuriam iš ES skirta 1 054 172 EUR (visos išlaidos 2 865 180 EUR). 35 ha teritorijoje, kurią lankytojai apkeliauja traukiniu „DinoExpres“, galima išvysti dešimtis tikro dydžio mezozojaus gyvūnų ir 12 m aukščio aktyvų vulkaną bei apsilankyti trimačio vaizdo kine su pramogomis vaikams.

Turistus taip pat traukia Moravijos-Silezijos metropolis Ostrava. Jos istorija prasidėjo prieš 25 000 metų, kai ant Landeko kalvos senovės žmonės pirmieji pasaulyje ėmė naudoti anglis. Tolesnė regiono istorija buvo iš dalies rašoma anglimi, todėl čia susikūrė itin įtakinga pramonė. Ostrava didžiuojasi unikaliu Europoje inžinerijos paveldu, įskaitant buvusį Dolny Vitkovicų pramonės rajoną, Hlubinos kasyklą ir Vitkovicų geležies gamyklos kokso įrenginius bei aukštakrosnes. ■

Pertvarkomos regiono socialinės paslaugos

2003 m. Moravijos–Silezijos kraštas pirmasis Čekijoje pradėjo bandomąjį socialinių paslaugų pertvarkos projektą. Tuo metu psichikos arba kitokią negalią turintys žmonės būdavo izoliuojami didelėse įstaigose, įkurtose labai atokiose vietovėse ir visiškai netinkamuose pastatuose, pavyzdžiui, pilyse ir vienuolynuose.

Šiuose pastatuose tilpdavo nuo 100 iki daugiau kaip 200 žmonių, o kiekvienoje patalpoje kartu gyvendavo 20 arba daugiau žmonių, kurie naudodavosi tik vienu vonios kambariu arba tualetu. Vyras ir moterimis būdavo rūpinamasi atskirai, o vaikai gyvendavo kartu su suaugusiais. Gyventojai negalėdavo naudotis įstatymuose nustatytais teisėmis ir būdavo priversti gyventi įstaigose nenatūralioje aplinkoje ir laikydamiesi režimo, kuris labai skyrėsi nuo įprastinio gyvenimo. Tokioje aplinkoje būdavo nepaisoma jų pagrindinių žmogaus teisių, silpnėdavo jų gebėjimai ir atsakomybė, mažėdavo savarankiškumas ir būdavo apribojamas jų privatumas bei asmeninė laisvė.

Norint tai užbaigti – atsisakyti Čekoslovakijos socializmo palikimo –, reikėjo pakeisti sistemą. Projektas, kurio tikslas buvo visiškai pertvarkyti sistemą (2008–2019 m.), prasidėjo 2008 m. visose trylikoje regioninių organizacijų, kuriose visus metus teiktos socialinės apgyvendinimo paslaugos daugiau kaip 1 100 gyventojų.

2013 m., norėdamas pagerinti gyventojų gyvenimo sąlygas ir suteikti jiems žmogaus teises bei laisves, į Moravijos–Silezijos krašto valdomą pertvarką įsitraukė ir Ostravos miestas.

2019 m. daugiau kaip 1 400 gyventojų gyvenimui pagerinti maždaug 91 naujoje bendruomeninių paslaugų tarnyboje visame Moravijos–Silezijos krašte jau buvo investuota 44 mln. EUR.

Šie pokyčiai vykdyti laikantis naujo iki tol Vidurio ir Rytų Europoje dar niekad netaikyto visapusiško sisteminio požiūrio. Todėl daugelis gyventojų galėjo persikelti iš įstaigų į savo biologines ar globėjų šeimas arba į bendruomeninių paslaugų tarnybų teikiamus butus ir namus miestuose. Taigi dabar ilgalaikiai didelių įstaigų gyventojai gyvena savo butuose, dirba ir naudojami vietoje teikiamomis socialinėmis paslaugomis (žr. vaizdo įrašą).

Investicijos į bendruomeninę priežiūrą

Šie esminiai pokyčiai finansuoti ES ir Centrinės Vyriausybės bei Moravijos–Silezijos krašto biudžetų lėšomis. Pagal programą vykdomi dar šeši investavimo projektai, kuriais toliau plėtojamos ir tobulinamos regiono socialinės paslaugos. 6,4 mln. EUR finansavimas iš ES pagerins dar 74 gyventojų gyvenimą.

Remiantis projekto patirtimi toliau bus vykdoma psichiatrinės priežiūros reforma. Jei pavyks užsitikrinti ES finansavimą, pagal du investicinius ir du neinvesticinius projektus į bendruomeninių paslaugų tarnybas bus gražinti ilgą laiką psichiatrinėse ligoninėse prižiūrėti psichikos ligoniniai.

Šiuos sisteminius socialinių paslaugų teikimo pokyčius gali perimti kiti regionai ir rajonai. Moravijos–Silezijos kraštas gali pasidalyti informacija, patirtimi ir gerąja praktika su kiekviena įstaiga, kurioje pažeidžiamos žmogaus teisės ir esama tam tikrų poreikių dėl institucinės priežiūros apgyvendinimo įstaigose (ne tik socialinėse tarnybose, bet ir ligoninėse, vaikų namuose ar pan.). ■

DAUGIAU INFORMACIJOS:

<https://bit.ly/2FsSOYM>

DUOMENŲ CENTRAS

Kodėl ES investuoja į rizikos prevenciją?

Investuodama į miškų gaisrų prevenciją, potvynių rizikos valdymą ir atsparumą kitoms nelaimėms, ES sanglaudos politika apsaugo milijonus piliečių.

Europos Sąjunga patiria įvairių pavojų, įskaitant potvynius ir ekstremalius meteorologinius reiškinius, kurie dažnai peržengia nacionalines sienas ir kurių poveikį didina klimato kaita. Pietų ir Vidurio Europa labiau kenčia nuo karščio bangų, miškų gaisrų ir sausrų, o Šiaurės Rytų Europa – nuo smarkesnio lietaus ir potvynių. Be to, devyni atokiausi didelį klimato poveikį patiriantys ES regionai susiduria su ypatingais sunkumais (pavyzdžiui, sausromis, potvyniais, uraganais ir pandemijomis).

Vien 2018 m. per gaivalines nelaimes žuvo daugiau kaip 100 žmonių. Taip pat susidaro didžiulės ekonominės išlaidos: 2016 m. Europoje buvo užregistruota beveik 10 mlrd. EUR žala. Investuoti į rizikos prevenciją gyvybiškai svarbu siekiant išsaugoti tolesnio ekonominio vystymosi galimybes. Be to, investicijos yra ekonomiškai efektyvesnės nei neveikimas: kiekvienas prevencijai išleistas euras sutaupo keturis arba daugiau eurų, kuriuos reikėtų išleisti imantis atsakomųjų veiksmų.

Kadangi nelaimių poveikį pirmiausia junta vietos ir regionų valdžios institucijos, užtikrinant nelaimių rizikos valdymą labai svarbus vaidmuo tenka ES sanglaudos politikai.

2014–2020 m. finansavimo prioritetai

Prisitaikymui prie klimato kaitos ir rizikos prevencijai bei valdymui iš ES biudžeto skirta beveik 8 mlrd. EUR, todėl sanglaudos politika yra vienas iš svarbiausių šios srities finansavimo šaltinių ir svarbus įnašas į Komisijos iniciatyvą. Pridėjus nacionalinį bendrą finansavimą, investicijos siekia iš viso beveik 10 mlrd. EUR.

Rizikos prevencija pasirinkta kaip daugumos valstybių narių ir daugelio INTERREG programų 2014–2020 m. finansavimo

laikotarpio prioritetas. Be to, rizikos prevencija, atsparumas nelaimėms ir prisitaikymas prie klimato kaitos įtraukti į kitus sanglaudos politikos finansavimo prioritetus, pavyzdžiui, į inovacijas, energijos vartojimo efektyvumą ir vandentvarką.

Plačioje prioritetų srityje pirmenybė teikiama įvairioms konkrečioms priemonėms.

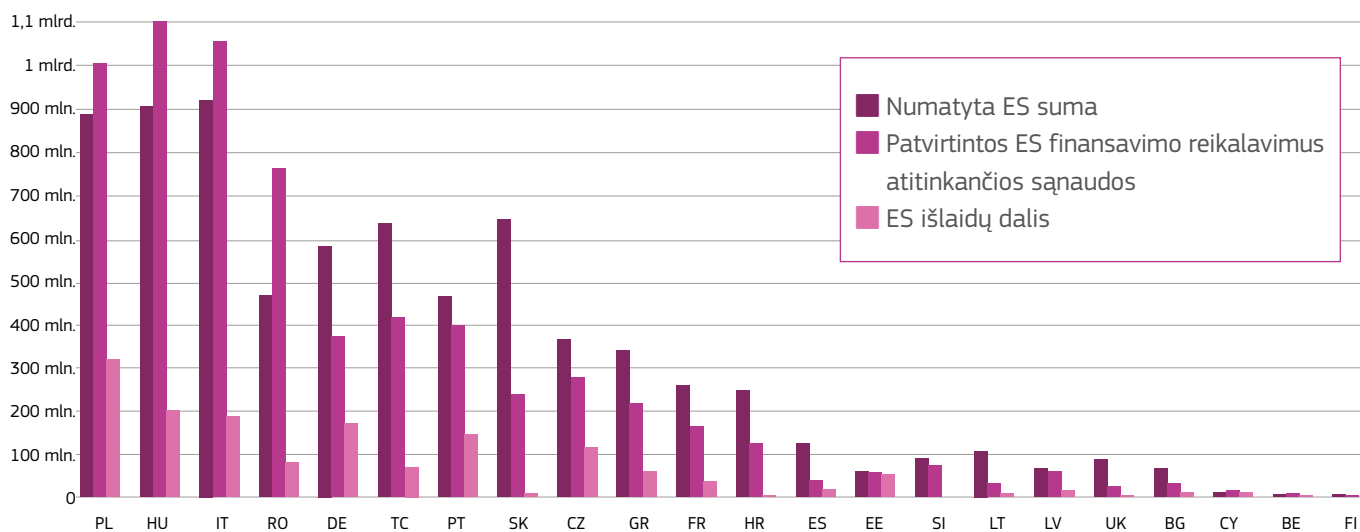
Investuojant lėšas ypatingas dėmesys skiriamas sunkiausių nelaimių padarinių **prevencijai**, pavyzdžiui:

- ▶ veiksmams, kuriais gerinama nelaimių rizikos valdymo žinių bazė: potvynių planams, IRT priemonėms, išankstinio perspėjimo sistemoms, modeliavimui, radarams, stebėjimui vaizdo kameromis ir pan.;
- ▶ prevencijos strategijų, veiksmų planų ir gairių rengimui bei įgyvendinimui, taip pat vietos lygmeniu;
- ▶ informuotumo didinimo kampanijoms ir mokymui (pavyzdžiui, žemės drebėjimui atsparių statinių statymo gebėjimams);
- ▶ pastatų ir tinklų atsparumui nelaimėms (pavyzdžiui, žemės drebėjimui atsparioms mokykloms);
- ▶ potvynių prevencijos infrastruktūrai: damboms, potvynio sienoms, lietaus kolektoriams, vandens baseinams ir pan.;
- ▶ žemės, miškų ir upių valdymui, siekiant išvengti rizikos valdant upių sroves, vandens sulaikymui, šlaitų nestabilumo šalinimui, degios biomasės pašalinimui iš miškų, pakrančių apsaugai, dirvožemio sandarinimo mažinimui ir pan.;
- ▶ ekosisteminiams rizikos prevencijos metodams: salpoms, miškų įveisimui, žaliajai vandens sulaikymo arba nutekėjimo infrastruktūrai, žaliosioms miestų erdvėms ir pan.

Kai kurios valstybės narės taip pat investuoja į **pasirengimą**, kad ištikus nelaimei turėtų pakankamai pajėgumų. Konkretūs šios srities pavyzdžiai:

- ▶ civilinės saugos skyrių infrastruktūra: integruotosios gelbėjimo stotys, koordinavimo centrai ir pan.;
- ▶ transporto priemonės ir įranga: gelbėjimo, ugniagesių transporto priemonės, ledlaužiai, sraigtasparniai, lėktuvai, laikinasis apgyvendinimas nelaimės atveju ir pan.;
- ▶ mokymas.

2014–2020 m. rizikos prevencijos asignavimai ir įgyvendinimas pagal valstybes nares

Be to, kelios valstybės narės remia neigiamais padariniams po nelaimių šalinti skirtas **atkūrimo** priemones, pavyzdžiui:

- miškų atsodinimą po gaisrų;
- pakrančių ir ekosistemų atkūrimą;
- nuo potvynių nukentėjusių teritorijų plėtrą;
- apsauginę infrastruktūrą ir atkūrimą po uraganų atokiausiose regionuose.

Kaip minėta, nelaimių rizikos valdymas vykdomas ne kaip izoliuota sanglaudos politikos veikla, bet siejasi su kitomis paramos sritimis ir nacionaline bei vietos veikla, pavyzdžiui, miestų planavimu. Šis rizikos prevencijos (ir prisitaikymo prie klimato kaitos) aspekto integravimas stiprinamas skatinant darnaus vystymosi principą, kuriuo taip pat apskritai paskatinta taikyti ekosisteminius metodus ir žaliają infrastruktūrą.

Sanglaudos politikos paramą papildė kitos ES priemonės, pavyzdžiui, Sąjungos civilinės saugos mechanizmas, ES solidarumo fondas, iniciatyva „Horizontas 2020“ ir programa LIFE.

Praktiškai kai kurie finansuojami veiksmai matyti iš toliau pristatomų projektų. Daug dėmesio skiriama investicijoms į **apsaugą nuo potvynių**. Vienas iš daugelio pavyzdžių – su didelėmis potvynių problemomis susidurianti Vakarų Atika (Griekija). Sanglaudos fondo lėšomis finansuotas palei Eschatijos upę vykdytas 80 mln. EUR vertės apsaugos nuo potvynių projektas, pagal kurį Atėnų priemiesčiuose nuo potvynių apsaugota 134 000 vietos gyventojų ir jų nuosavybė. Taip pat sukurta daugiau kaip 700 darbo vietų ir paskatintas miestų atkūrimas nedidelės pajamos gaunančioje vietovėje. Dabar, pastačius naujas apsaugos nuo potvynių struktūras, sustabdyti potvyniai, o ateityje jas taip pat bus galima plėtoti aukštyn upe. ■

DAUGIAU INFORMACIJOS

<https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes/5#>

Gal turite klausimą, kurį norėtumėte aptarti būsimuose *Panoramos* DUOMENŲ CENTRO straipsniuose?

Gal turite duomenų rinkinį, kurį norėtumėte pasiūlyti įkelti į ESI fondų atvirųjų duomenų platformą?

Jei taip, rašykite e. pašto adresu REGIO-EVAL@ec.europa.eu

Seekite diskusijas tinkle TWITTER pagal saitažodį „#ESIFopendata“

arba užsisakykite mūsų naujienlaiškį adresu http://ec.europa.eu/newsroom/index.cfm?service_id=788.

Kuriamos vietos ES kibernetinio saugumo ekosistemų sąsajos

Naudodamiesi privilegijuotais ryšiais su savo vietos ekosistemomis Europos regionai atlieka svarbų vaidmenį stiprinant Europos kibernetinio saugumo pramonę ir jos konkurencingumą pasaulyje.

Būsima ES kibernetinio saugumo kraštovaizdį pirmiausia lems regionų kibernetinio saugumo ekosistemas tiesiogiai veikiantys politiniai veiksmai. Šie veiksmai apima tokias iniciatyvas kaip skaitmeninių inovacijų centrai (SIC) ir regionų pažangiosios specializacijos mokslinių tyrimų ir inovacijų strategijos.

Regionų valdžios institucijos turi priemonių užtikrinti struktūrinį bendradarbiavimą su vietos galutiniais vartotojais, ypatingos svarbos infrastruktūros objektų operatoriais ir paslaugų teikėjais, novatoriškoms mažosiomis ir vidutinėmis įmonėmis (MVĮ), mokslinių tyrimų ir inovacijų (MTI) laboratorijomis ir mokymo centrais.

Todėl tarpregioninį bendradarbiavimą galima laikyti esminiu impulsu gerinant Europos kibernetinio saugumo rinką ir didinant jos konkurencingumą. Europos regioninės plėtros fondas (ERPF) investavo 1,53 mln. EUR į tarpregioninio bendradarbiavimo programos INTERREG EUROPE penkerių metų trukmės

projektą CYBER. Šia programa siekiama padidinti ES kibernetinio saugumo MVĮ konkurencingumą, kuriant sąsajas tarp Europos regionų, kurių specializacija – kibernetinis saugumas ir kurie dar vadinami Europos kibernetiniais slėniais.

Sprendžiamos didžiausios problemos

2018 m. birželio mėn. pradėtas INTERREG EUROPE projektas CYBER siekia pašalinti tris didžiausias kliūtis, kurios buvo nustatytos kaip pagrindiniai kibernetinio saugumo mažųjų ir vidutinių įmonių konkurencingumą Europos lygmeniu mažinantys veiksniai. Pirmoji kliūtis susijusi su nepakankamu atitinkamų subjektų veiklos koordinavimu, antroji – su didėjančia kibernetinio saugumo gebėjimų stoka, o trečioji – su kibernetinio saugumo rinkos susiskaidymu Europoje.

Pirmaisiais projekto veiklos metais daugiausia dėmesio skiriama siekiant nustatyti regionų ekosistemose veikiančius subjektus ir išanalizuoti individualius jų pranašumus bei trūkumus. Tai padarius, bus lengviau nustatyti gerą patirtį, šalinti esamas kliūtis ir gerinti viešosios politikos priemones, siekiant padidinti regioninių kibernetinio saugumo MVĮ konkurencingumą.

Estija puoselėja sėkmingą kibernetinio saugumo ekosistemą

Už savo šalies informacines sistemas ir kompiuterių tinklus atsakinga Estijos informacinių sistemų agentūra yra viena iš regioninių INTERREG EUROPE projekto CYBER partnerių.

Estijoje veikia labai brandi vietos kibernetinio saugumo ekosistema, kurioje investuotojai, verslo atstovai, akademinės bendruomenės nariai ir valdžios įstaigos gali bendradarbiauti ir keistis sumanymais tokiose veiklos laboratorijose kaip Talino technologijų universiteto inovacijų ir verslo centras „Mektory“ ir „e-Estonia Showroom“. Jose sukurta tinklaveikos aplinka, kurioje MVĮ, investuotojai, įmonių vadovai ir politikos formuotojai gali keistis idėjomis ir aptarti vietos kibernetinio saugumo ekosistemos strategijas. Todėl Estijos kibernetinio saugumo ekosistema gali pasigirti stipriomis MVĮ – įskaitant „SpectX“, „CyEx Technologies“, „Cybernetica“ ir „Guardtime“ –, galinčiomis

teikti sektoriuje pirmaujančias kovos su kibernetiniais pavojais paslaugas ir sprendimus.

Per 2019 m. projekto renginius bus stengiamasi geriau susipažinti su kibernetinio saugumo ekosistemomis kituose trijuose regionuose: Valonijoje (Belgija), Kastilijoje ir Leone (Ispanija) ir Bretanėje (Prancūzija).

DAUGIAU INFORMACIJOS

<https://www.interregeurope.eu/cyber/>

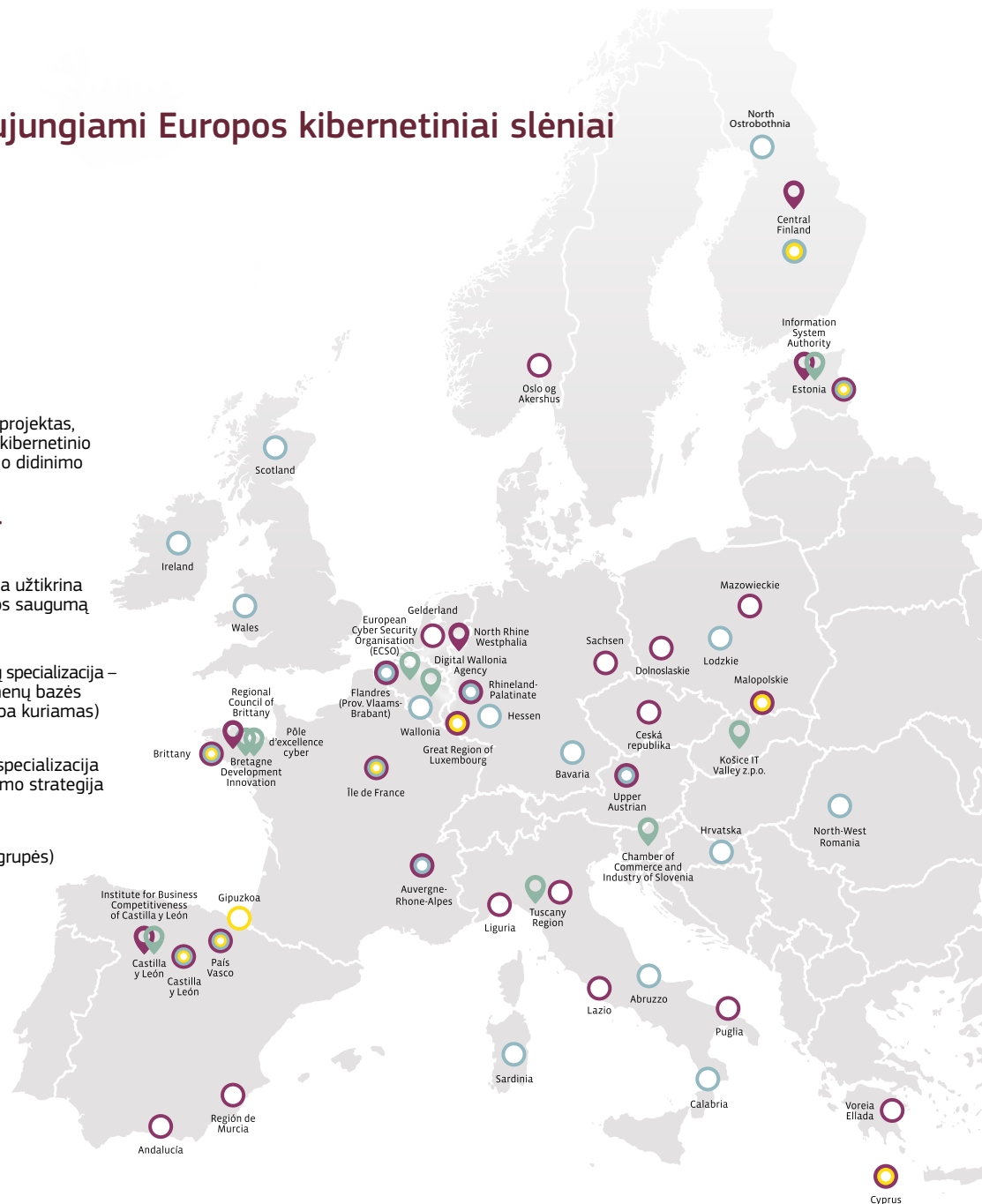
Sujungiami Europos kibernetiniai slėniai

INTERREG EUROPE projektas CYBER

Tarpregioninis bendradarbiavimo projektas, kuriuo siekiama pagerinti viešąjį kibernetinio saugumo įmonių konkurencingumo didinimo politiką

Europos kibernetiniai slėniai. Bandomieji veiksmai

- Atsparumas, atgrasymas ir gynyba užtikrina didelį kibernetinį Europos Sąjungos saugumą
- Skaitmeninių inovacijų centrai, kurių specializacija – kibernetinis saugumas (JRC duomenų bazės informacija, procesas sukurtas arba kuriamas)
- Pažangioji kibernetinio saugumo specializacija arba regioninė kibernetinio saugumo strategija
- ECSO regioniniai nariai (regionų valdžios institucijos ir regioninės grupės)

Londonas, Jungtinė Karalystė

Milanas, Italija

Haga, Nyderlandai

Miesto vizijos virtimas realybe pasitelkiant finansines priemones

Daugiaregioninės paramos (DRP) programa yra viena iš FI-COMPASS dalių. FI-COMPASS – tai konsultavimo Europos struktūrinių ir investicijų fondų (ESI fondų) finansinių priemonių klausimais platforma, kurią sukūrė Europos Komisija, bendradarbiaudama su Europos investicijų banku. DRP projektų, kuriuose dalyvauja bent dvi vadovaujančiosios institucijos iš skirtingų ES valstybių narių, tikslas – įvertinti galimą ESI fondų finansinių priemonių panaudojimą tam tikrose bendro intereso teminėse srityse. Tokiu būdu siekiama sudaryti sąlygas platesniam finansinių priemonių naudojimui tiek investuotų ESI fondų lėšų, tiek jų geografinės ar teminės srities atžvilgiu, taip pat skatinti įvairių valstybių narių regionus bendradarbiauti, keistis geriausia patirtimi ir įsitraukti į abipusio mokymosi procesą.

Miestai – ES politikos šerdis

Daugiau nei 70 % Europos gyventojų gyvena miestuose, ir ateityje ši dalis turėtų didėti. Kasdien Europos miestai savo plėtros planus pritaiko taip, kad galėtų spręsti svarbiausius iššūkius, kaip antai gyventojų skaičiaus didėjimo, klimato kai-

tos ir skaitmeninės transformacijos. Rengdami išsamias strategijas ir nustatydami ilgalaikius politikos tikslus, miestai imasi veiksmų, kad galėtų remti prieinamą būstą, skatinti efektyvius energijos vartojimo projektus, atgaivinti rajonus ir gerinti viešąjį transportą. Tačiau strateginius planus galima veiksmingai įgyvendinti tik miestams gavus finansavimą. Be reikšmingo viešojo ir privatačiojo kapitalo indėlio vis dar sunku miesto viziją paversti realybe.

2013 m. Nyderlandų miestas Haga nusprendė skirti 4 mln. eurų bandomajam projektui JESSICA, kad būtų sukurta energijos vartojimo efektyvumo finansinė priemonė. Tuo metu šiame procese dalyvaujantieji negalėjo tikėtis, kad per ketverius metus jie turės kontroliuojantįjį fondą, kurio turtas sudaro daugiau kaip 46 mln. eurų, skirtų naujovėms, tvarumui ir miestų plėtrai.

Tačiau pirmieji žingsniai kuriant fondą buvo sudėtingi.

„Iš pradžių, kai kūrėme fondą, mums kilo daug klausimų, ir turėjome įveikti daug techninių kliūčių, kad sukurtume tvirtą ir saugų pagrindą būsimoms investicijoms“, – prisimena William van den Bungelaar, Hagos ekonomikos investicijų kontroliuojančiojo fondo (HEID) sekretorius.

Dabar Haga turi ekspertų komandą, kuri glaudžiai bendradarbiaudama su savo nepriklausomu fondo valdytoju stebi ir remia finansines priemones mieste. HEID sulaukus sėkmės, finansinės priemonės dabar dažnai naudojamos miesto strateginiams prioritetams finansuoti.

Atnaujinamosios investicijos Europoje

Remdamasi turimomis žiniomis apie finansines priemones, Haga kartu su kitais trimis Europos miestais – Mančesteriu, Milanu ir Londonu – įgyvendino DRP projektą „Atnaujinamosios investicijos Europos miestuose“ (angl. „Revolving Investments in Cities in Europe“ arba RICE). Šio projekto tikslas – plėtoti naujas finansines priemones, siekiant padidinti privačiojo sektoriaus investicijas į miestų plėtrą, visų pirma kuriant pažangius miestus. Buvo nustatyti bendri miestų finansavimo poreikiai ir sektoriai, kuriuose finansinės priemonės gali geriausiai paremti projektus, suderintus su miesto politikos prioritetais. Tarp didžiausių finansavimo poreikį turinčių sektorių yra transporto, energetikos, būsto ir darbo vietų, žaliosios ir mėlynosios infrastruktūrų arba ekonominio vystymosi platesne prasme, įskaitant MVĮ ir startuolius, taip pat naujų komercinių ar naujoviškų priemonių kūrimo sektoriai.

DRP-RICE partneriams pavyko pasinaudoti įvairių dalyvavusių miestų patirtimi.

„Finansinių priemonių panaudojimas Mančesteryje yra sėkmės istorija, atnešusi daug naudų“, – pasakoja Mančesterio miesto taryboje dirbantis Mark Duncan. Didžiojo Londono savivaldybės atstovė Binal Cadieu taip pat labai džiaugiasi Londone įsteigtos naujos finansinės priemonės – Mero energijos vartojimo efektyvumo fondo (angl. „Mayoral Energy Efficiency Fund“, MEEF) – potencialu. „MEEF, kaip apyvartinis fondas, siūlo mums modelį, leidžiantį pritraukti milijonus svarų privačiųjų investicijų į mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančius projektus“, – sako Binal Cadieu.

RICE – miesto fondo modelis

Įgyvendinant projektą RICE buvo sukurtas miesto fondo modelis, kurį galima pritaikyti prie konkrečių Europos Sąjungos miestų poreikių ir taip remti miestų plėtrą. Jame atsispindi RICE partnerių geriausia patirtis, todėl fondas yra lankstus. Trumpai tariant, tai yra „miesto finansinė priemonė, kuri yra nepriklausomai valdoma, turi su miesto strateginiais prioritetais suderintą investavimo strategiją ir pritraukia daug viešųjų investicijų“.

RICE projekto vadovas William van den Bungelaar pabrėžia partnerystės naudą.

„Modelyje numatyta lanksti miesto plėtros finansinės priemonės sistema, leidžianti pritraukti daug viešųjų investicijų ir

užtikrinti techninę pagalbą įgyvendinimo metu, – sako jis. – Modelis yra sukurtas taip, kad būtų paprastas, atkartojamas ir pritaikomas, kad kiti galėtų jį naudoti kaip miesto plėtros finansinės priemonės pagrindą.“

Nepriklausomo fondo valdytojo dalyvavimas skatina įgyvendinimą, o miestų investavimo strategijos kūrimui vadovauja patys miestai. Sukūrę miesto fondą, Europos miestai turi galią įgyvendinti savo viziją ir strategiją.

Paramos pagal sanglaudos politiką išnaudojimas

Viešieji ištekliai, kaip antai ESI fondai, atlieka esminį vaidmenį šalinant rinkos spragas, kad daugelis projektų galėtų pasinaudoti ES finansavimu, kurio priešingu atveju jie negautų arba jis būtų pernelyg brangus. Miestai, galėdami naudotis ESI fondų ištekliais, gali sėkmingai įgyvendinti finansines priemones, skirtas jų vietos poreikiams tenkinti, sėkmingai sutelkdami kitas viešąsias ir privačiąsias investicijas į projektus. Tai gali būti padaryta teikiant paskolas ir garantijas ilgalaikiams miestų projektams, pasitelkiant nuosavo kapitalo ar kvazikapitalo investicijas į didesnės rizikos projektus arba derinant gražintiną paramą ir dotacijas.

Nemažai miestų neturi didelės patirties kuriant miesto fondus, todėl jiems reikia profesionalios pagalbos planuojant ir kuriant naujas finansines priemones. Europos Komisijos remiamos techninės pagalbos programos, kaip antai DRP, padeda miestams stiprinti savo gebėjimus ir taip palengvina naujo miesto fondo parengimą ir įgyvendinimą.

„Miestams, kurie neturi patirties dirbant su naujomis finansinėmis priemonėmis, tokiomis kaip miestų plėtros fondai, projektas DRP-RICE siūlo naudingą priemonę, padėsiančią sukurti naują finansinę priemonę ir įvertinti jos įgyvendinamumą vietos kontekste“, – teigia Milano savivaldybėje dirbanti Lucia Scopelliti.

DAUGIAU INFORMACIJOS

www.fi-compass.eu

VĒL MIESTŲ DARBOTVARKĖJE

ES miestų darbotvarkės brošiūroje atkreipiamas dėmesys į veiksmų ir iki šiol pasiektų rezultatų įvairovę. ES miestų darbotvarkė yra novatoriška miestų politikos iniciatyva, pagal kurią buvo pradėtas aktyviai įgyvendinti daugiapakopis valdymas. Ji suteikė galimybę susiburti miestams, valstybėms

narėms, Europos Komisijai ir kitiems suinteresuotiesiems subjektams, siekiant kartu išspręsti neatidėliotinus miestų klausimus ir pasiekti konkrečių ES piliečiams naudingų rezultatų. Brošiūroje pabrėžiamas ES miestų darbotvarkės vaidmuo formuojant novatorišką ir gerą valdymą, labiau integruotai sprendžiant horizontaluosius klausimus ir įgyvendinant JT Naująją miestų darbotvarkę. Joje pateikiama „veiksmų istorijų“ ir pavyzdžių, kaip veiksmams remiamas geresnis reglamentavimas, geresnis finansavimas ir geresnės žinios.

Miestų politiką Europos Sąjungoje dar galima stiprinti, užtikrinant tvirtesnį ir glaudesnį miestų, valstybių narių ir ES bendradarbiavimą. Būtent šioje srityje konkretų ir teigiamą įnašą teikia ES miestų darbotvarkė. Ji yra tarsi skėtis, po savimi glaudžiantis visas miestų politikos iniciatyvas, ir padeda stiprinti miestų politiką visais – miestų, valstybių narių ir ES – lygmenimis. Brošiūroje skaitytojai taip pat supažindinami su įvairiomis tvariai miestų plėtrai skirtomis ES programomis ir iniciatyvomis.

DAUGIAU INFORMACIJOS

https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/brochure/urban_agenda_eu_en.pdf

GRĮŽTA KELIONIŲ PROJEKTAS

Praėjusių metų kelionių projektas sulaukė didžiulės internetinės sėkmės ir pritraukė tūkstančius žiūrovų bei sekėjų. Šių metų projektui parinkti du nauji maršrutai, kuriais po žemyną ir už jo ribų keliaudami dviejų naujų grupių nariai patirs išskirtinį savo gyvenimo nuotykį. O judės jie, žinoma, – minivenu!

Grupės leisis į kelią ir kelias nuo rugpjūčio mėn. pabaigos iki rugsėjo mėn. pabaigos, kirs daugybę Europos regionų, bendraus su vietiniais, gyvens lyg jie ir pakeliui aplankys ES finansuojamus projektus. Jų misija – ne tik atrasti Europos įvairovę, bet ir geriau pažinti save.

Bus sudarytos dvi grupės po keturis dalyvius: viena grupė kelias nuo Švedijos iki Kanarų salų, o kita – nuo Airijos iki Kipro. Kiekvienoje grupėje bus vaizdo įrašų kūrėjas, tekstų rengėjas, fotografas ir pranešėjas. Jie dokumentuos visas savo keliones, o svarbiausiomis jos akimirkomis pasidalys projekto svetainėje ir socialiniuose tinkluose.

DAUGIAU INFORMACIJOS

Paraiškos priimamos nuo birželio 24 d. Naujienų ieškokite mūsų svetainėje ir socialiniuose tinkluose:

<https://roadtripproject.eu/>

PALENGVINTAS ATSISKAITYMAS UŽ INTERREG EUROPE PROJEKTUS

Dabar daugelio ketvirtojo kvietimo INTERREG EUROPE projektų išlaidų kompensuojama vienkartinėmis išmokomis, gavus įvykdytos veiklos įrodymą. Norint gauti mokėjimą pagal šį naują paprastesnį procesą, nebereikės teikti projektų sąskaitų faktūrų, todėl sumažės pirmojo lygmens kontrolės sąnaudos. Taigi, bus galima visą dėmesį sutelkti į turinį ir daugiau išteklių skirti faktinei veiklai. Tai padidins ekonominį projektų efektyvumą.

Kas paskatino šiuos pokyčius? Europos Komisijos parengtuose ir ES valstybių narių patvirtintuose reglamentuose, pavyzdžiui, „Omnibus“ reglamente, panaikinta vienkartinėms išmokoms taikyta ribinė 100 000 EUR vertė. Pasak Finansų ir audito skyriaus vadovės Petra Geitner, „Reglamentas davė mums ženklą, kad turime dar labiau supaprastinti savo procesus ir kad finansavimas taikant supaprastintą išlaidų apmokėjimą turėtų būti ne išimtis, bet labiau taisyklė.“

INTERREG EUROPE procedūra paprastinama ne pirmą kartą. Prieš kelerius metus programai pradėta taikyti fiksuotoji administracinių išlaidų norma, vienkartinė išmoka pasirengimo išlaidoms ir sumažintas kontrolės lygis. Programos direktorius

Erwin Siweris sako: „Iš palyginti nedidelio 359 mln. EUR biudžeto teikiame finansavimą daugiau kaip 2 000 partnerių, vykdančių 258 projektus. Todėl turime būti inovatyvūs ir paprastinti savo procesus. ES lygmeniu juos paprastiname vieni iš pirmųjų, o daugelį mūsų idėjų perėmė Komisija ir ėmė taikyti kitos bendradarbiavimo programos.“

Grupė nekantrauja išsiaiškinti, kokie bus jau parengtų galimybių arba finansavimo atsižvelgiant į pasiektus orientyrus pagal naujuosius reglamentus pranašumai. Žiūrėsime, ką jie sugalvos toliau!

INTERREG EUROPE yra tarpregioninė bendradarbiavimo programa, kurią bendrai finansuoja Europos regioninės plėtros fondas (ERPF). Ja remiami projektai, pagal kuriuos dalydamiesi patirtimi ES regionai gerina regioninės plėtros politiką. ■

DAUGIAU INFORMACIJOS

<https://www.interregeurope.eu/>

Sparčiojo interneto diegimas Europos regionuose

Regionų, o ypač kaimo vietovių, ekonominis konkurencingumas priklauso nuo gerų jungčių. Taireiškia ne tik nuo kelių ir geležinkelių, bet ir nuo interneto ryšio.

Kaip teigė Regioninės ir miestų politikos GD Pažangaus ir tvaraus augimo skyriaus vadovas Rudolf Niessler: „Plačiajuostis ryšys, ypač kaimo vietovėse, prisideda prie populiacijos augimo ir kokybiškų darbo vietų kūrimo.“ Todėl itin svarbu nepamiršti kaimo vietovių.

Skaitmeninė atskirtis

Vis dėlto iš statistinių duomenų matyti, kad, nepaisant didelių ES ir daugelio valstybių narių pastangų, atotrūkis tarp kaimo ir miesto jungčių išlieka. Pastaruosius kelerius metus junglumas Europoje nuolat augo ir pasiekė daugiau kaip 80 % gyventojų. Tačiau pažvelgus į nesuskirstytus duomenis matyti, kad kaimo vietovėse ši dalis sumažėja iki mažiau nei 50 %, o atotrūkis nemažėja, kad būtų pasiektas [Skaitmeninėje darbotvarkėje iki 2020 m.](#) numatytas tikslas.

Plačiajuosčio ryšio kaimo vietovėse veiksmų planas

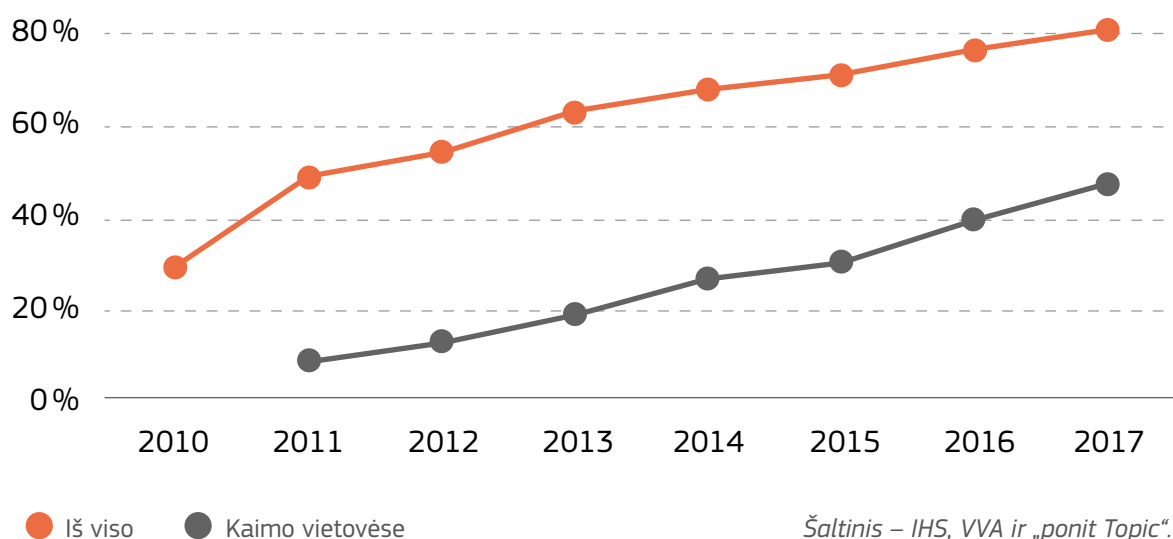
Atsižvelgdama į visa tai, Europos Komisija parengė [Plačiajuosčio ryšio kaimo vietovėse veiksmų planą](#). Esminis šios iniciatyvos aspektas yra įvairių Europos Komisijos tarnybų

bendras požiūris į regionų vystymąsi, kaimo plėtrą ir skaitmeninę politiką.

Veiksmų planą sudaro šešios dalys, kurių tikslas – užtikrinti, kad plačiajuostis ryšys pasiektų kaimo vietoves:

- plačiajuosčio ryšio kompetencijos biurų (PJKB) tinklo sukūrimas;
- plačiajuosčio ryšio diegimas valstybėse narėse ir regionuose, kurių kaimo vietovėse yra maža plačiajuosčio ryšio aprėptis;
- bendros plačiajuosčio ryšio investicijų planavimo, ataskaitų teikimo ir stebėsenos metodikos kūrimas;
- tikrinamojo bandymo kaimo vietovėse nustatymas;
- Europos Komisijos investavimo į spartųjį plačiajuosčių ryšių vadovo atnaujinimas;
- plačiajuosčio ryšio kaimo vietovėse strategijos sukūrimas, siekiant palengvinti investicijas į plačiajuosčių ryšių kaimo vietovėse.

Naujos kartos prieigos (NKP) plačiajuosčio ryšio aprėptis Europos Sąjungoje 2010–2017 m.

Europos plačiajuosčio ryšio kompetencijos biurų tinklas

Pirmiausia Europos Komisija remia Plačiajuosčio ryšio kompetencijos biurų tinklo augimą ir plėtrą. Įvairių administravimo institucijų bendradarbiavimas ir dalyvavimas turėtų padėti įveikti tam tikras kliūtis, su kuriomis daugelis regionų susiduria administracinių gebėjimų ir žinių apie plačiajuosčių ryšių srityje.

Vienas svarbiausių darbų yra užmegzti ryšį tarp PJKB ir suinteresuotųjų subjektų kaimo vietovėse. Iš tiesų, neseniai atliktas tyrimas parodė, kad mažiau nei 20 % jų palaiko ryšį su kaimo plėtros tinklu savo šalyje. Skaitmeninę atskirtį galima panaikinti tik užmezgus ryšį tarp PJKB ir pagrindinių veikėjų, sprendžiančių konkrečias kaimo vietovėse patiriamas problemas.

KAS YRA PJKB TINKLAS?

Europos Komisija paragino valstybes nares sukurti bendriems klausimams spręsti skirtą plačiajuosčio ryšio kompetencijos biurų tinklą.

Šie biurai turėtų tapti vieno langelio principu veikiančiais centrais, teikiančiais informaciją plačiajuosčio ryšio klausimais, t. y.:

- > reguliavimo,
- > techniniais,
- > finansų.

PJKB yra įsteigti visose valstybėse narėse ir daugelyje regionų, <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/bco-network-directory>.

» *Plačiajuostis ryšys, ypač kaimo vietovėse, prisideda prie populiacijos augimo ir kokybiškų darbo vietų kūrimo.* «

2019 m. Regioninės ir miestų politikos GD ir Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD nustatė reikalavimą kaimo vietovėse atlikti tikrinamąjį bandymą. Tai reiškia, kad vadovaujančioji institucija, norinti persikirstyti ES lėšas, kurios buvo iš pradžių numatytos plačiajuosčiui ryšiui, turės įrodyti, kad plačiajuosčio ryšio aprėptis kaimo vietovėse bus užtikrinta kitu būdu. Tai užtikrins, kad lėšos nebūtų atimtos iš sričių, kurioms jų labiausiai reikia, vien dėl to, kad „jos yra sudėtingos“.

Šiuo metu Europos Komisija rengia du vadovus, kuriuose projektų planuotojams ir investuotojams bus pateiktos konkrečios gairės dėl plačiajuosčio ryšio projektų vystymo: atnaujintą [Investavimo į spartųjį plačiajuostį ryšį vadovą](#) ir Kaimo investicijų vadovą, kuris turėtų būti išleistas 2019 m. antroje pusėje.

Tolesni veiksmai

Skaitmeninė atskirtis tarp kaimo vietovių ir miestų yra realybė, kuri artimiausiu metu nesikeis. Taigi Europos Komisija ir toliau yra įsipareigojusi remti plačiajuosčio ryšio kompetencijos biurus visoje ES ir skirti išteklių kitam finansiniam laikotarpiui. Tai bus padaryta visų pirma per Europos regioninės plėtros fondą ir Europos infrastruktūros tinklų priemonę, taip pat naudojant naujas priemones, pavyzdžiui, Europos infrastruktūros tinklų plačiajuosčio ryšio fondą (CEBF) ar programą „InvestEU“.

Dabar valstybės narės ir regionai turi pasirūpinti struktūromis ir paramos sistemomis, kad jų kaimo vietovės sulauktų reikiamos paramos. ■

DAUGIAU INFORMACIJOS

Veiksmų planas: <https://europa.eu/WU38Xx>
<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/broadband-investment-guide>

Finansinė parama plačiajuosčiam ryšiui pagal kitą daugiamečią finansinę programą

Struktūriniai ir investicijų fondai (ESI fondai)

- ERPF: plačiajuosčio ryšio investicijos pagal **3 prioritetinį tikslą**, kartu su transporto ir energetikos infrastruktūra
- EŽŪFKP: plačiajuosčio tinklo investicijos tik vykdam vietos plėtros projektus

Europos infrastruktūros tinklų priemonė (EITP), skaitmeninė infrastruktūra

- **3 mlrd. EUR**
- Dėmesys ryšio infrastruktūrai, siekiant sudaryti sąlygas skaitmeninei transformacijai
- Sąsajos su Europos transporto ir energetikos infrastruktūros tinklais įgyvendinant Europos infrastruktūros tinklų priemonės programą

„InvestEU“

- Tvarios infrastruktūros linijos dalis
- **11,5 mlrd. EUR garantija** investicijoms į plačiajuostį tinklą, taip pat į kitą infrastruktūrą

PROJEKTAS

MOKOMASI IMITUOJANT VIRTUALIOJOJE LIGONINĖJE

**BENDRA INVESTICIJŲ
SUMA**
8 855 010 EUR

ES ĮNAŠAS
4 084 010 EUR

Lotaringijos virtualioji ligoninė (HVL) aprūpina studentus ir sveikatos specialistus medicinine imitavimo įranga ir priemonėmis. Kad nieko nereikėtų išbandyti pirmąkart dirbant su pacientu, ERPF lėšomis remiama ir Lotaringijos universiteto kolegijai „Collegium-Santé“ priklausanti ligoninė sudaro sąlygas kartu dirbti medicinos, odontologijos, farmacijos ir sporto mokslų fakultetams.

Lankydami 2018 m. sausio mėn. Prancūzijos Nanso universitetinėje ligoninėje įsteigtos Lotaringijos virtualiosios ligoninės mokymo kursus, ligoninės tarnybose ir privačios praktikos kabinetuose gali mokytis daug medicinos ir paramedicinos sveikatos specialistų.

Šią ligoninę sudaro universitetinis imituojamojo mokymosi centras CUESIM, skubiosios priežiūros mokymo centras CESU, chirurgijos mokykla, odontologijos (kriminalistinės odontologijos) skyrius, sveikatos ir sporto sričių metrologijos, modeliavimo ir imitavimo kompetencijos centras „MéMoSim'S“ ir vidaus reikmėms skirta ligoninės vaistinė. Čia taip pat įrengta priežiūros sritis su lovomis ir imitavimo platforma, kuri yra skirta didelei infekcijų rizikai valdyti.

Imituojamasis mokymasis turi daug pranašumų. Studentai ir sveikatos priežiūros specialistai gali tobulinti savo techninius ir elgesio įgūdžius, prieš pradėdami dirbti su tikrais pacientais.

Mokytis galima savo tempu, savarankiškiau ir saugiau, pavyzdžiui, kai dirbama su toksiškais produktais. Galima įgyti automatizuotų metodų taikymo patirties, įsivertinti peržiūrėjus filmuotą medžiagą ir paskui aptariant rezultatus, virtualiosios realybės aplinkoje ir žaidžiant sąveikiuosius „rimtus žaidimus“.

Kadangi mokymas nėra suskaidytas į atskiras sritis, įvairių profesijų atstovai išmoksta geriau dirbti kartu. Galiausiai tai

bus naudinga pacientams, nes sveikatos specialistai galės veiksmingiau sutelkti į juos dėmesį, atidžiau atsižvelgti į jų poreikius ir suteikti jiems geresnę pagalbą.

Skatinamos pradedančiosios įmonės

Virtualioji ligoninė atliko labai svarbų vaidmenį rengiant naujas švietimo programas. Pirmieji 2016 m. prasidėję mokymo kursai surengti 1 000 ir 1 500 bendrosios praktikos, greitosios pagalbos gydytojų ir chirurgų. Siekiama mokyti 4 000–5 000 specialistų per metus.

Jau pradėti rengti keli su virtualiaja ligonine susiję universitetinio laipsnio studijų kursai, taip pat bus rengiama bent 16 trumpesnių profesinio tobulinimo kursų.

Be to, įsteigtos dvi su HVL susijusios pradedančiosios įmonės: vienos iš jų specializacija yra robotika, o kitos – nanotechnologija. Lotaringijos universitete vykdamas šį Europos regioninės plėtros fondo projektą dirba apie 10 doktorantų, o administracinėms funkcijoms vykdyti sudarytos kelios terminuotos darbo sutartys.

HVL taip pat dalyvauja medicinos tyrimų, mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros (su naujais medicinos prietaisais susijusios patirties) ir švietimo tyrimų (naujų imitavimo priemonių kūrimo) veikloje.

Lotaringijos virtualiąją ligoninę, be „Collegium-Santé“, remia dar trys organizacijos: Lotaringijos universitetas, CHRU ir Lotaringijos vėžio tyrimų institutas; ji taip pat bendradarbiauja su kitais mokslinių tyrimų centrais ir pramonės partneriais. ■

DAUGIAU INFORMACIJOS

<http://www.hvl.healthcare/>

PROJEKTAI

NAUJI ELEKTROS IR ELEKTRONINĖS ĮRANGOS ATLIEKŲ PERDIRBIMO SPRENDIMAI

**BENDRA INVESTICIJŲ
SUMA
8 999 000 EUR**

**ES ĮNAŠAS
3 295 560 EUR**

Ispanijos elektros ir elektroninės įrangos atliekų tvarkymo įmonė „Ewaste Canarias“ skirs ERPF lėšų dviem mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros projektams, kad galėtų išsiaiškinti naujas elektroninių atliekų perdirbimo galimybes.

„Ewaste Canarias“ įsitvirtino besiformuojančiame sektoriuje ir dabar eksploatuoja naujausią elektroninių ir elektros atliekų apdorojimo gamyklą Kanarų salose.

Tai buvo pirmoji įmonė, pradėjusi apdoroti ir konvertuoti šaldomas dujas naudojant biodujas. Ji turi pajėgumų tvarkyti daugiau kaip 100 įvairių tipų prietaisų ir kartu užtikrinti, kad būtų dekontaminuojama 99,8 % atliekose randamų šiltnamio efekto sukeliančių dujų.

Laikantis Europos gairių, pagal projektą daug dėmesio skiriama didelio grynumo žaliavų regeneravimui laikantis ES standartų ir atliekų perdirbimui netoli jų susidarymo vietos.

Šiandien, perdirbant šaldymo prietaisus ir elektrinius vandens šildytuvus, kai kurias atliekas tenka deginti, nes nėra šių prietaisų perdirbimo alternatyvų, taigi, labai kenkiama aplinkai.

Todėl, naudodamasi Europos regioninės plėtros fondo parama, „Ewaste Canarias“ vykdys du mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros projektus, siekdama nustatyti alternatyvius sprendimus. Pirmojo projekto tikslas – perdirbant šaldytuvus siekiant iš atliekų regeneruoti poliuretaną.

Antruoju bus bandoma suprojektuoti ir parengti naują procedūrą, pagal kurią būtų galima tvarkyti ir dekontaminuoti elektrinius vandens šildytuvus, kurie, kaip žinia, yra sunkiai perdirbami.

Gebėjimai ir darbo vietos

Tikimasi, kad su ERPF pagalba vykdant šiuos projektus bus galima nustatyti būdus panaudoti gautas medžiagas kituose pramonės sektoriuose arba kaip absorbentus, siekiant išvengti neigiamo poveikio aplinkai, kuris atsiranda jas deginant.

Bendrasis „Ewaste“ tikslas yra skatinti perdirbtų pramoninių medžiagų kūrimą ir įtvirtinimą remiantis kokybės, inovacijų, efektyvumo ir atsivėlgimo į aplinką kriterijais. Tikimasi, kad tai pajvairins Kanarų salų ekonomiką ir paskatins kurti puikių gebėjimų ir aukštos kvalifikacijos reikalaujančias darbo vietas. ■

DAUGIAU INFORMACIJOS

<http://www.ewaste.es>

PROJEKTAI

KOVA SU NETEISĖTA GYVŪNŲ
PREKYBA PER ITALIJOS IR
AUSTRIJOS SIENĄ

**BENDRA INVESTICIJŲ
SUMA
1 117 300 EUR**

**ES ĮNAŠAS
949 700 EUR**

Pagal projektą „Bio-Crime“ bendradarbiaudamos Italijos Friulio-Venecijos Džulijos ir Austrijos Karintijos viešosios tarnybos siekia užkirsti kelią neteisėtai prekybai gyvūnais. Ši prekyba kelia pavojų žmonių ir gyvūnų sveikatai, nes sudaro palankesnes sąlygas plisti ligoms ir kelia grėsmę ekonominiam bei viešajam saugumui.

Šiaurės Rytų Italijos ir Pietų Austrijos pasienio regionus kerta neteisėtos prekybos naminių gyvūnais (daugiausia šunimis, katėmis ir paukščiais) tranzito maršrutai, daugiausia iš Rytų Europos šalių. Ši neteisėta praktika gali padėti plisti zoonozėms – infekcinėms ligoms, pavyzdžiui, pasiutligei arba paukščių chlamidiozei –, kurias gyvūnai perduoda žmonėms.

Ši tarpvalstybinė nusikalstama veika taip pat neigiamai veikia gyvūnų sveikatą ir gerovę, rinkos apsaugą (nacionaliniams veisėjams), gali paskatinti apgaudinėti vartotojus ir galbūt panaudoti zoonotinius patogenus bioterorizmui.

„Bio-Crime“ komanda sudarė sąlygas imtis bendrų atsakomųjų veiksmų, dalytis duomenimis ir rengti susijusių institucijų bei plačiosios visuomenės mokymo ir švietimo programas. Svarbus Europos regioninės plėtros fondo lėšomis remto projekto aspektas buvo skaitmeninės inovacijos.

Siekiant užtikrinti projekto tvarumą, sukurtas stiprus viešųjų institucijų, įskaitant sveikatos tarnybas, policiją, muitines ir teismines institucijas, bendradarbiavimo tinklas.

„Bio-Crime“ surengė kelis mokymo kursus gyvūnų ligų rizikos, prevencijos ir elgesio su gyvūnais temomis daugiau kaip 1 000 Italijos ir Austrijos pareigūnų ir policininkų. Parengus

bendros veiklos protokolus ir atliekant bendrus tarpvalstybinius patikrinimus, sumažintas nusikalstamumo lygis.

Bendra epidemiologinė stebėseną palengvino galimybes susipažinti su duomenimis ir aktyviau jais dalytis. Be to, taikant tikrą laiką pareigūnų perspėjimo apie dideles tarpvalstybines grėsmes sistemą, buvo užtikrinti spartesni ir geriau koordinuojami atsakomieji įvairių tarnybų veiksmai. Viešieji pareigūnai, policija ir mokytojai dabar gali naudotis saugia interneto platforma.

Mokymosi kreivė

Kadangi tėvai naminius gyvūnus dažnai perka savo vaikams, vykdant projektą parengtos 11–13 metų amžiaus vaikams skirtos švietimo programos. Remiantis pasienio regione išplatintu klausimynu, įvertintos vaikų žinios prieš dalyvaujant programoje ir joje sudalyvavus. Paaiškėjo, kad daugiau kaip 30 % vaikų nepakankamai žinojo apie gyvūnų ligų perdavimą žmonėms ir tinkamą elgesį su gyvūnais; panaši padėtis yra ir kitose ES šalyse.

Šiose programose dalyvavo iš viso 240 vaikų iš Karintijos ir 200 vaikų iš Friulio-Venecijos Džulijos, todėl padidėjo jų informuotumas apie zoonozijų riziką sveikatai ir buvo surengta baigiamoji jų piešinių, tekstų ir nuotraukų paroda. Dabar projekte taip pat dalyvauja Vokietijos ir Slovėnijos mokyklos.

Vaikams pritaikytą skaitmeninę komunikaciją sudarė „Bio-crime“ švietimo kanalas portale „YouTube“, animaciniai filmukai ir viešoji svetainė, remiama žiniatinklio srauto analizės sistema. ■

DAUGIAU INFORMACIJOS

<http://www.biocrime.org/>

PROJEKTAI

NAUJAS JAUNIMO VERS- LUMO MOKYMAS

**BENDRA INVESTICIJŲ
SUMA
904 830 EUR**

**ES ĮNAŠAS
769 110 EUR**

Finansuodamas konsultuojamąjį jaunų žmonių ugdymą Europos šalyse Europos regioninės plėtros fondas padeda skatinti verslumą ir inovacijas Balkanų ir Viduržemio jūros regione.

Jaunieji Bulgarijos, Kipro, Graikijos, Albanijos ir Šiaurės Makedonijos verslininkai mokosi naujų verslo įgūdžių dalyvaudami mokomajame verslumo idėjų, išradimų ir inovacijų projekte „i3“. Šių penkių šalių mokymo bei švietimo įstaigos ir įmonės bendradarbiauja siekdamos įgyvendinti projekto veiklą ir paremti naujų įmonių augimą.

Būtinybė skatinti ekonomikos augimą yra bendras Balkanų pusiasalio ir Rytų Viduržemio jūros regiono iššūkis. Projektas „i3“ padeda jį priimti, nes rengiamas mokymo modelis, kurį sudaro pagrindinė mokymo programa ir jos įgyvendinimo pagalbos strategija.

Mokyme dalyvauja iš viso 250 universitetų ir kolegijų studentų ir kitų jaunuolių. Juos taip pat kuruos sėkmingi verslininkai.

Mokymas ateičiai

Kiekvienoje dalyvaujančioje šalyje vyksta bandomasis penkių mokymo modulių, iš kurių kiekvienas trunka tris dienas, testavimas. Mokymas prasideda bendruoju įvadu į verslumą, o paskui kaip specializacija pasirenkama viena iš šių sričių: aplinka, energetika, IRT, gyvenimo būdas ir pažangiosios tech-

nologijos, pavyzdžiui, robotika ir nanotechnologija. Kiekviename bandomajame modulyje dalyvauja 50 studentų. Jiems suteikiama galimybė apsilankyti įmonėse. Jie taip pat galės mokytis iš patyrusių sėkmingas įmones turinčių verslininkų.

Pirmasis mokymo modulis surengtas Bulgarijoje, nors jo dalyviai atvyko iš visų šalių partnerių. Išklause bendrąsias, pavyzdžiui, verslo naudos visuomenei, bendravimo meno ir praktinės matematikos, temas, dalyviai sėmėsi žinių apie sveikatą, darbo aplinką, keliones ir turizmą, pramogas, aprūpinimą maistu ir gėrimais, sportą ir kultūrą.

Informacija apie modelį „i3“ ir jo mokymo medžiaga paskelbta brošiūroje, su kuria bus galima susipažinti internete. Siekiant paskatinti konkrečias mokymo sritis ir paraginti prisijungti prie projekto daugiau organizacijų, jo rezultatai buvo pristatyti Bulgarijos Sofijos universitete vykusioje mugėje ir konferencijoje.

Žvelgiant į ateitį ilgalaikis projekto tikslas yra sukurti atpažįstamą ženklą, pagal kurį būtų rengiami mokymo kursai, galintys skatinti kūrybingo mokymosi konkrečiomis temomis galimybes jauniems žmonėms, kad jie galėtų kurti savo įmones.

DAUGIAU INFORMACIJOS

<http://www.i-3.eu/>

DARBOTVARKĖ

2019 M. SPALIO 7–10 D.

Bruselis (BE)

Europos regionų ir miestų savaitė

2019 M. LAPKRIČIO MĖN.

Milanas (IT)

ES strategijos dėl Alpių regiono forumas,
Milanas

2019 M. LAPKRIČIO MĖN.

Bruselis (BE)

Pažangieji regionai 3.0

TEISINIS PRANEŠIMAS

Nei Europos Komisija, nei joks Komisijos vardu veikiantis asmuo nėra atsakingas už toliau pateikiamos informacijos naudojimą.

Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2019

PDF: ISSN 1725-8227 KN-LR-19-069-LT-N

© Europos Sąjunga, 2019

Leidžiama atgaminti, jei nurodomas šaltinis.

Pakartotinio Europos Komisijos dokumentų naudojimo tvarka reglamentuojama Sprendimu 2011/833/ES (OL L 330, 2011 12 14, p. 39).

Naudoti ir atgaminti nuotraukas ar kitą medžiagą, kurios autorių teisės nepriklauso ES, galima tik turint autorių teisių turėtojo leidimą.

Printed by Bietlot in Belgium

Šis žurnalas spausdinamas anglų, bulgarų, graikų, ispanų, italų, lenkų, prancūzų, rumunų ir vokiečių kalbomis naudojant perdirtą popierių. Internetu jį galima skaityti 22 kalbomis adresu http://ec.europa.eu/regional_policy/lt/information/publications/panorama-magazine/

Šio numerio turinys buvo baigtas rengti 2019 m. birželio mėn.

NUOTRAUKOS (PUSLAPIAI):

Viršelis: © Moravijos-Silezijos krašto archyvas;

3 puslapis: © Europos Sąjunga;

4 puslapis: © „iStock“ / „baona“;

6 puslapis: © „iStock“ / „HildaWeges“;

7 puslapis: © „iStock“ / „baona“;

8 puslapis: © „iStock“ / „kupicoo“;

10 puslapis: © „iStock“ / „aelitta“;

11 puslapis: © Europos Sąjunga, 2018 / Georges Boulougouris

13 puslapis: „RocktheAlps“ © Europos Sąjunga, 2019 / Sébastien Ferraro;

14 puslapis: ENER PAT © Europos Sąjunga, 2019 / Cyril Morvant; E=0 © Europos Sąjunga, 2019 / „Studio Amography“;

15 puslapis: „Mobilitas“ © Europos Sąjunga, 2019 / Luigi Sauro, „Fotographi Studio“;

16 puslapis: „Ariel“ © Europos Sąjunga, 2019 / Luigi Sauro, „Fotographi Studio“;

18 puslapis: © „iStock“ / „kentoh“;

20 puslapis: © Susie-Knoll_Creative Commons_CC BY 3.0 DE;

21 puslapis: © Europos Sąjunga, 2018 / Genevieve Engel;

22 puslapis: © Europos Sąjunga, 2019 / Denis Closon;

© Amaury Bisiaux;

24 puslapis: © Danilo di Stefano;

25 puslapis: © Elodie Joseph-Auguste;

26 puslapis: © „iStock“ / „rustamank“;

27 puslapis: © Moravijos-Silezijos krašto archyvas;

28 puslapis: © „Moravian-Silesian Investment and Development“;

29 puslapis: © „Moravian-Silesian Investment and Development“;

30 puslapis: © Moravijos-Silezijos kraštas;

32 puslapis: viršuje 1 paveikslas © Boris Renner;

2 paveikslas © Jiří Zerzoň; apačioje © Ostravos miestas;

33 puslapis: 3 paveikslas © Jiří Zerzoň; 4 paveikslas © Jiří Zerzoň;

5 paveikslas © Boris Renner; 6 paveikslas © Dolný Vitkovicų rajono archyvas;

34 puslapis: © Moravijos-Silezijos krašto archyvas;

35 puslapis: © Moravijos-Silezijos krašto archyvas;

38 puslapis: © „iStock“ / „Quardia“;

40 puslapis: Haga © „iStock“ / „Deejpilot“; Milanas © „iStock“ / „Luneberg“; Londonas © „iStock“ / QQ7;

44 puslapis: © „iStock“ / „PeopleImages“;

45 puslapis: © Europos Sąjunga;

47 puslapis: © „Hôpital virtuel de Lorraine“;

48 puslapis: © „iStock“ / „makenoodle“;

49 puslapis: © „iStock“ / „Vesnaandjic“.

LIKITE PRISIJUNGĘ

ec.europa.eu/regional_policy
cohesiondata.ec.europa.eu

[@EUinmyRegion](https://twitter.com/EUinmyRegion)

[EUinmyRegion](https://www.facebook.com/EUinmyRegion)

[flickr.com/euregional](https://www.flickr.com/euregional)

[EUinmyRegion](https://www.youtube.com/EUinmyRegion)

[euinmyregion](https://www.instagram.com/euinmyregion)

ec.europa.eu/commission/2014-2019/cretu_en
[@CorinaCretuEU](https://twitter.com/CorinaCretuEU)

Europos Sąjungos
leidinių biuras

Europos Komisija
 Regioninės ir miestų politikos generalinis direktoratas
 Komunikacijų skyrius – Agnès Monfret
 Avenue de Beaulieu/Beaulieulaan 1 – B-1160 Bruxelles/Brussel
 E. paštas: regio-panorama@ec.europa.eu